KOPAONIK biznis forum

Danas

DANAS | utorak, 6. mart 2011.

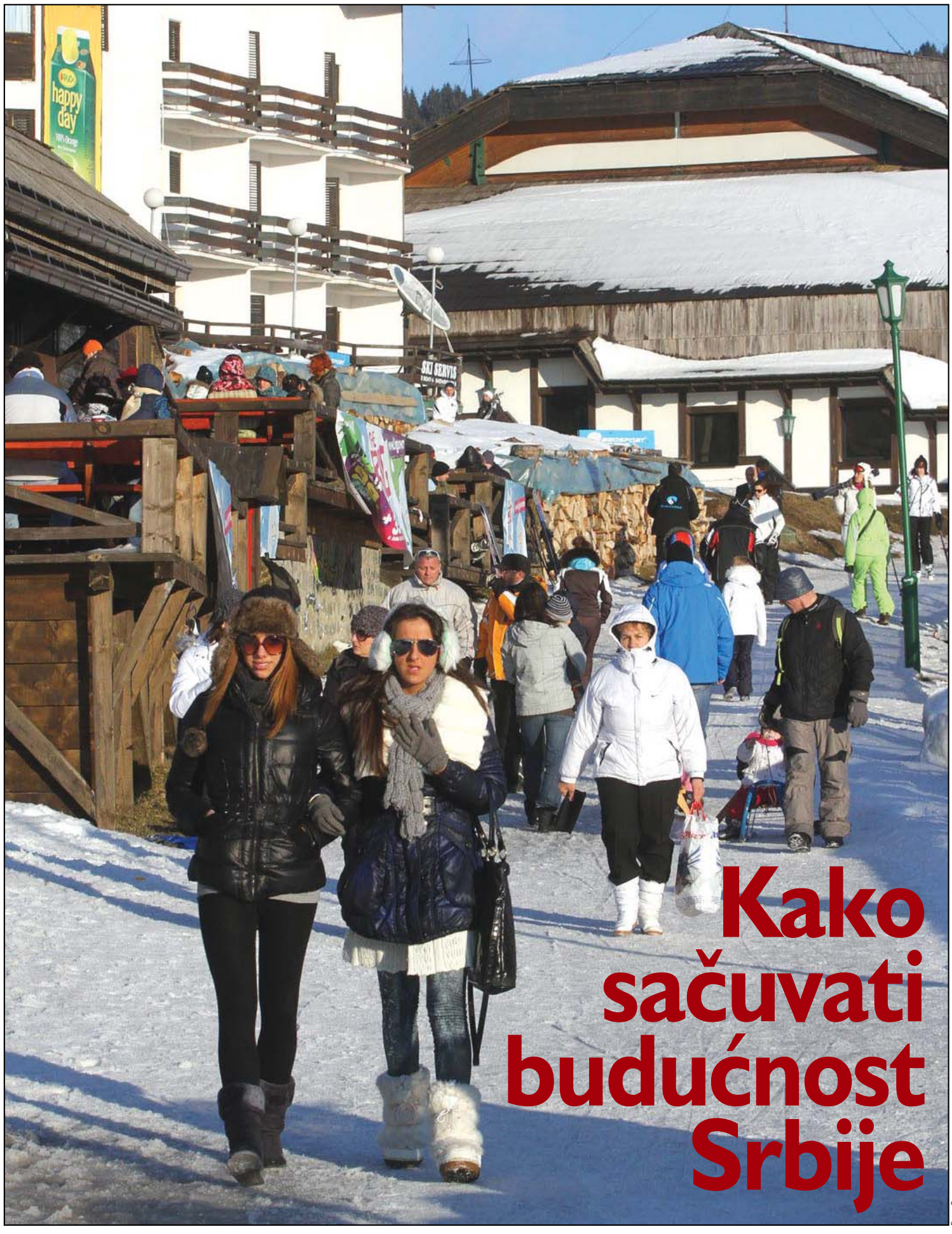

Kako sačuvati budućnost Srbije

Foto: Beta

LIČNI STAV: *Dejan Šoškić, guverner Narodne banke Srbije*

Javnost mora da zna istinu

RAZGOVOR

Aleksandar Vlahović, predsednik Saveza ekonomista Srbije

Politički konsenzus ključ za uspeh reformi

Meri Vorlik, ambasadorka SAD

Srbija stranim investitorima nudi brojne pogodnosti

LIČNI STAV: *Dr Dragan Đuričin, profesor Ekonomskog fakulteta*

Ekonomija je kao žvaka

Specijalni dodatak Danasa u saradnji sa Savezom ekonomista Srbije i Udruženjem korporativnih direktora Srbije

Савез економиста Србије

УКДС

Samit na Kopaoniku u svetlu krize evrozone i predizbornih iščekivanja

Kome izvoziti kad niko ne kupuje

> *Nezaposlenost u Srbiji dostigla je nivo od čak 23,7 odsto, a to je, ilustracije radi, više nego duplo od nezaposlenosti u EU, koja iznosi 10,7 odsto, što je opet najveća stopa u istoriji te zajednice. Dakle, ni radnicima u Evropi ni radnicima u Srbiji ne piše se dobro*

Aleksandar Milošević

Beograd - Kopaonik biznis forum, 19. po redu, i ove godine održava se u senci ekonomske krize, ovog puta ne toliko globalne koliko evrocentrične. Ostali delovi sveta u najvećoj meri su uspeli da prebrode probleme uzrokovane kreditnim slomom iz 2008, ali je Evropa zapala sopstvenu krizu javnog duga Grčke i drugih zemalja sa periferije evrozone. Istovremeno, Srbija nastavlja svoju unutrašnju, autohtonu krizu nereformisanog javnog sektora, nekonkurentne privrede i rastuće nezaposlenosti.

Dok je prošle godine izvesni optimizam i dalje preovladavao na kopaoničkom susretu ekonomske, poslovne i političke elite, ovog puta tako nešto teško je očekivati. Jedna svetla tačka na koju će predstavnici Vlade nesumnjivo stavljati veliki naglasak jeste dobijanje statusa kandidata za članstvo u Evropskoj uniji. I dok je to nesumnjivo pozitivan iskorak, činjenica je da u praktičnom smislu velike koristi od toga neće biti.

Nezaposlenost u Srbiji dostigla je nivo od čak 23,7 odsto, a to je, ilustracije radi, više nego duplo od nezaposlenosti u EU, koja iznosi 10,7 odsto, što je opet najveća stopa u istoriji te zajednice. Dakle, ni radnicima u Evropi ni radnicima u Srbiji ne piše se dobro.

Tokom prošlogodišnjeg obraćanja na Kopaoniku premijer Srbije Mirko Cvetković obećao je nekoliko stvari - borbu protiv nezaposlenosti, nastavak aranžmana sa Međunarodnim monetarnim fondom, odlučno sprovođenje strukturnih reformi, borbu za stabilnost cena i veću podršku poljoprivredi. Nešto pre toga, država je predstavila i strategiju razvoja Srbije do 2020. godine, koja je kao osnovnu pretpostavku imala prosečan rast bruto domaćeg proizvoda od 5,8 odsto, što se već sada vidi da neće biti ostvareno.

Kada se iz današnje perspektive pogleda unazad, jasno je da je malo od obećanog ostvareno. U prethodnih 12 meseci gotovo nijedna ozbiljna strukturna reforma nije sprovedena. Javni sektor ostaje glavni akumulator gubitaka, partokratsko upravljanje nije ni eliminisano ni smanjeno, korporatizacija vodećih javnih preduzeća nije obavljena, niti su dugovi države prema privredi izmireni.

Doneta je, doduše, jedna bitna odluka - načelo fiskalne odgovornosti prema kojem javni dug ne sme da pređe 45 odsto BDP-a počelo je da se primenjuje, a Fiskalni savet je krenuo da kontroliše da li Vlada poštuje zakon kojim je to pravilo formulisano. I, samo nekoliko meseci kasnije, ovo pravilo, „zacrtano u kamenu", prekršeno je. Kao da ne zakon i ne postoji, Vlada nastavlja da se zadužuje sve više i više, pa stručnjaci danas predviđaju da bi nivo srpskoj javnog duga do kraja ove godine mogao da dostigne i čitavih 55 procenata. Upravo zbog brzine zaduživanja u poslednje vreme sve se češće čuje pitanje preti li Srbiji grčki scenario.

Oni manje skloni dramatici kažu da je Grčka još daleko. Njen javni dug dostigao je čak 170 procenata BDP-a, što je ipak daleko od naše situacije. Ali, po toj logici Japan bi sa svojim dugom od oko 230 procenata BDP-a odavno trebalo da je bankrotirao. A nije. Snažne, konkurentne privrede mogu da izdrže velike dugove, male, neefikasne ne mogu. A Srbija je takva. Činjenicu da mi nismo u EU i da nam u slučaju „grčke tragedije" niko ne bi dobacio 130 milijardi evra ne treba ni naglašavati. Upravo zbog toga, sve liberalnije uzimanje novih dugova počinje da zabrinjava ne samo makroekonomiste već i privrednike.

Situacija sa budžetom je takva da je podizanje PDV-a, kojem se ova koalicija godinama žestoko protivila, sada postalo skoro gotova stvar. Čeka se da prođu izbori pa da se podignu cene, da li krajem ove ili početkom naredne godine i nije toliko bitno. Udarom na džep građana popuniće se budžet, ali pitanje je koliko i oni mogu da izdrže.

Ova godina, čiji prvi deo prolazi u iščekivanju izbora, a drugi u formiranju Vlade i raspodeli funkcija po ministarstvima, javnim preduzećima i agencijama izgubljena je za reforme. Kolika je neodgovornost u predizbornom periodu svedoči i to što je MMF dva puta zaredom odbio da nam odobri reviziju aranžmana, pa je sporazum sa Fondom sada praktično zamrznut. Istina, neki tvrde da je Fond bio prestrog prema Vladi i da je trebalo da dobijemo tu reviziju, ali na koncu, šta je trebalo da bude uopšte nije bitno. Ako je aranžman sa MMF-om, kao što se tvrdilo, trebalo da bude garancija stranim investitorima da je Srbija fiskalno odgovorna zemlja na održivom putu, onda je ovakav prekid aranžmana garancija da je Srbija fiskalno neodgovorna zemlja na neodrživom putu. A to nije dobro za investicije.

U takvim okolnostima, glavno pitanje na koje će svi okupljeni na Kopaoniku pokušati da daju odgovor je šta dalje? To je pitanje o kojem se svakog marta raspravlja u ovom zimovalištu. Svaki put odgovor glasi da je Srbiji potreban model rasta zasnovan na povećanju izvoza, poboljšanju konkurentnosti i unapređenju poslovnog ambijenta.

Kako doći do ova tri, to je već teže pitanje. Za bolju poslovnu klimu potrebno je recimo smanjenje birokratije, efikasan pravosudni sistem i kvalitetna infrastruktura. Srbija nema ni jedno ni drugo ni treće. Svake godine budžetom se planiraju kapitalne investicije samo da bi rebalanom one bile skresane u korist plata i penzija. Široko najavljivana giljotina propisa zastala je na pola puta, a umesto da olakšavaju poslovanje, pojedini ministri su ga i otežavali, što najbolje znaju svi koji su po donošenju novog zakona o planiranju i izgradnji pokušali da dobiju građevinsku dozvolu. O tome kako je prošla pravosudna reforma ne treba ni govoriti.

Ipak, glavno pitanje je kako povećati izvoz. Ovu godinu dočekujemo bez Ju es stila, najvećeg srpskog izvoznika (mada i ogromnog uvoznika), koji je smederevsku čeličanu vratio u ruke državi, ne mogavši više da pravda gubitke. Na mesto američkog giganta, srećom, doći će italijanski, pošto Fijat ove godine počinje da izvozi svoje automobile iz Kragujevca. Tako, veliki pad u izvozu verovatno nećemo osetiti, ali neće biti ni onoliko velikog rasta kakav smo očekivali.

Problem sa izvozom nije samo problem izvoznika, kojih nema dovoljno, već i problem smanjenog tržišta. U Evropsku uniju odlazi više od 50 odsto srpskog izvoza, a to je region na ivici recesije. Uz to su i neki od naših najvećih spoljnotrgovinskih partnera, poput Italije, ujedno i najugroženije države evrozone. Odgovor na pitanje da li je u takvoj situaciji jedino rešenje nadati se oporavku tražnje iz EU ili srpski privrednici imaju drugi izlaz, biće ključno za budući razvoj Srbije.

Foto: Ikta

Preuzima li Fijat mesto najvećeg izvoznika u Srbiji

LIČNI STAV: Dejan Šoškić, guverner Narodne banke Srbije

Javnost mora da zna istinu

U pojedinim medijima u poslednje vreme vodi se kampanja protiv NBS. Najčešće se u kontekstu kretanja na deviznom tržištu govori o tome da neko ne radi svoj posao ili ga ne radi dobro. Pri tom javnosti se ne govori istina.

Prvo. Devizni režim rukovođeno plivajućeg deviznog kursa, tj. način formiranja deviznog kursa, naše zemlje usvaja Savet Narodne banke Srbije koji je nadzorni organ nad radom Narodne banke izabran od strane Skupštine Republike Srbije. Predlog deviznog režima sačinjava Izvršni odbor NBS uz saglasnost Vlade Republike Srbije. Svaka samostalna promena deviznog režima naše zemlje od strane NBS značilo bi kršenje Zakona .

> *„U skladu sa dogovorenim okvirom monetarne politike - Vlada i Narodna banka Srbije saglasne su da Narodna banka Srbije sprovodi režim rukovođeno plivajućeg deviznog kursa, pri čemu se neće utvrđivati ciljevi za devizni kurs*

Drugo. Postojeći devizni režim naše zemlje sastavni je deo Sporazuma o ciljanju (targetiranju) inflacije između Vlade RS i NBS koji je usvojen na sednici Vlade Republike Srbije 19. decembra 2008. godine. U članu 5 ovog sporazuma stoji: „U skladu sa dogovorenim okvirom monetarne politike - Vlada i Narodna banka Srbije saglasne su da Narodna banka Srbije sprovodi režim rukovođeno plivajućeg deviznog kursa, pri čemu se neće utvrđivati ciljevi za devizni kurs.

Treće. Na bazi Sporazuma o ciljanju (targetiranju) inflacije koji je donela Vlada, decembra 2008. Narodna banka je donela Memorandum o ciljanju (targetiranju) inflacije koji u tački 3. kaže da se intervencije na deviznom tržištu koriste „kao sekundarni instrument koji doprinosi ostvarenju ciljane stope inflacije" i da „ Pored toga, Narodna banka će primenjivati devizne intervencije sa sledećim ciljevima: 1) da ograniči preterane dnevne oscilacije kursa dinara, ali bez kumuliranja pritisaka u istom pravcu u dužem vremenskom periodu, 2) da ograniči opasnost po finansijsku stabilnost i 3) da održi adekvatan nivo deviznih rezervi.

Četvrto. Dakle, u Republici Srbiji ne postoji Zakon, podzakonski akt ili drugi pravni akt koji bi omogućio fiksiranje kursa ili ciljanje određenog nivoa kursa. I tako je sa razlogom. Jer ciljanje inflacije koje je naša država i zvanično izabrala 2008. godine, isključuje ciljanje kursa. Tako je u svim dobro uređenim državama i tako je i u Srbiji.

Peto. Srbija je 2008. godine izabrala ciljanje inflacije i rukovođeno plivajući devizni kurs, kao fleksibilni devizni režim. Ta fleksibilnost deviznog kursa izabrana je jer manje troši devizne rezerve, smanjuje rizik izbijanja finansijske krize i masovnih bankrotstava u zemlji i omogućava da se promenom deviznog kursa smanje negativni uticaji eventualnog povlačenja kapitala iz zemlje.

Često. Fiksni devizni kurs je moguć ali zahteva preduslove ili uvođenje sa visokim rizikom kreiranja finansijskih kriza. Za uvođenje fiksnog deviznog kursa sa manje rizika potrebno je da privreda, javne finansije i finansijska tržišta ostvare napredak. Budžetski deficit i javni dug moraju biti prihvatljivo niski a trgovinski bilans u relativnoj ravnoteži. Srbija ne ispunjava ove uslove. Nasilno uvođenje fiksnog deviznog kursa u ovom trenutku je teorijski moguće ali je skupo (više se troše devizne rezerve) i rizično, jer u situaciji eventualno potrošenih deviznih rezervi vodi, po pravilu, naglom i prekomernom depresiranju domaće valute sa ogromnim negativnim posledicama na zadužene građane i privredu, bilanse preduzeća i banka i bankrotstvo države (zbog naglog rasta javnog duga koji je u najvećoj meri u devizama).

Sedmo. Budućnost Srbije, po svoj prilici, jeste u fiksnom kursu u odnosu na evro i u korišćenju evra kao legalnog sredstva plaćanja. Dosta je vremena, međutim, potrebno da prođe da se Srbija nađe u situaciji da sa sigurnošću pristupi toj fazi razvoja. Otklanjanje dva ključna deficita - budžeta i tekućeg bilansa plaćanja - realni su preduslovi za razmatranje alternativa postojećem režimu deviznog kursa. Što se tiče uvođenja evra, prvo je potrebno da postanemo punopravna članica EU da bismo se tek nakon toga potencijalno kvalifikovali da uđemo u program ERM II koji, nakon nekoliko godina prilagođavanja vodi u fiksiranje kursa u odnosu na evro i konačno, uključenje u evrozonu tj. Evropsku monetarnu uniju.

> ***U Republici Srbiji ne postoji Zakon, podzakonski akt ili drugi pravni akt koji bi omogućio fiksiranje kursa ili ciljanje određenog nivoa kursa. I tako je sa razlogom. Jer ciljanje inflacije koje je naša država i zvanično izabrala 2008. godine, isključuje ciljanje kursa. Tako je u svim dobro uređenim državama i tako je i u Srbiji***

Guvernerovih pet pitanja i pet odgovora

- **Ko ima dodatni trošak u slučaju pada vrednosti dinara?**

Svi građani i privreda sa obavezama u devizama, a sa prihodima u dinarima.

- **Šta su intervencije iz deviznih rezervi?**

Intervencije iz deviznih rezervi su intervencije iz novčanika svih nas kao građana Srbije.

- **Šta se dešava kada se intervencijama iz deviznih rezervi utiče na manji pad kursa dinara?**

Tom prilikom svi mi kao građani i vlasnici deviznih rezervi plaćamo deo računa onih među nama (pojedinaca i preduzeća) koji duguju u devizama, a imaju prihode u dinarima. Zato se intervencije iz deviznih rezervi mogu smatrati subvencijom tj. pomoći od strane svih nas nekima od nas tj. deviznim dužnicima.

- **Da li će oni koji otplate svoje devizne obaveze imati po tom osnovu prirast svoje privatne imovine i za deo koji je plaćen deviznim rezervama tj. novcem svih građana?**

Da.

- **Kome najviše odgovara pad vrednosti dinara?**

Izvoznicima koji koriste domaći repromaterijal tj. onima koji imaju veći neto izvoz. To su isti oni koji treba da predstavljaju nosioce novog privrednog razvoja zasnovanog na izvozu i koji, istovremeno, po pravilu, otvaraju više domaćih radnih mesta po jedinici bruto domaćeg proizvoda.

RAZGOVOR: Toplica Spasojević, predsednik Udruženja korporativnih direktora Srbije

Velika zavisnost od Evrope sad je otežavajuća okolnost

Pad dinara tokom krize izbrisao

35

odsto

iz bilansa preduzeća

Beograd - Ključni problem privrede ove godine je nastavak krize u Evropi. Bez obzira što krize nema u većem delu svetske ekonomije, u Evropi ona i dalje traje i sada je već postala ne samo ekonomska, već i politička kriza same Evropske zajednice. EU, kao najveći poslodavac i jedna od najvećih ekonomskih sila u svetu utiče i na Srbiju. Posebno je teško što su naši najveći spoljnotrgovinski partneri, Italija, Austrija i Grčka u krizi bankarskog sektora. To otežava pristup kreditima našim preduzećima i podiže kamatne stope. S druge strane naši spoljnotrgovinski partneri sada kupuju manje robe iz Srbije, zato što imaju ogromne budžetske deficite - kaže u intervjuu za Danas Toplica Spasojević, predsednik Udruženja korporativnih direktora Srbije i jedan od organizatora Foruma. Prema njegovim rečima, naša velika zavisnost od 55 odsto u odnosu na Evropsku uniju nam je sada otežavajuća okolnost. Četiri godine krize, kako kaže, uzele su danak svakoj firmi, izbrisale deo kapitala, a o profitu da se i ne govori. Ovaj biznismen zato očekuje da će svi negativni tokovi iz prethodnih godina sada biti nastavljeni i samo pojačani, s obzirom na smanjene potencijale privrede da apsorbuje krizu.

● Da li će onda deo rešenja morati da bude i smanjenje zavisnosti srpske privrede od zemalja evrozone i okretanje regionima koji su manje pogođeni krizom, kao što je Azija?

Definitivno je da moramo da uradimo diversifikaciju, ali pre svega na realnim tržištima. To su zemlje Bliskog istoka, Rusija i države koje joj gravitiraju kao što su Belorusija i Kazahstan i Ukrajina. Imamo dovoljan kvalitet usluge za ta tržišta i to sigurno treba da bude jedan pravac. Ali, mi i sami moramo da uradimo svoj domaći zadatak - da napravimo bolji privredni ambijent koji će privući više stranih investitora i da domaći investitori prilagode svoj proizvodni program onome što prolazi na tržištu.

● Koji su to glavni koraci koji moraju da se preduzmu da bi se popravio ambijent i privukli preostali strani investitori?

Prva tačka je komunikacija sa privredom, koja sada nije dovoljna da bi se spoznalo koji su svi problemi preduzeća. Drugo je dostupnost kapitalu - moramo da nađemo način da firme sa znanjem i izvoznim partnerima dođu do dugoročnijeg kapitala uz manje kamate da bi mogle da se probiju na stranim tržištima. Treće, moramo da sprovedemo i ostatak reformi u sudstvu, koje mora da bude brže i efikasnije, a država mora da smanji javnu potrošnju i da je svede na meru koju privreda može da izdržava. Tako bismo smanjili pritisak i na dinar pa bi naša valuta na duži rok mogla da bude stabilnija, a privrednici se ne bi pitali da li će na kraju godine imati profit ili gubitak u zavisnosti od kursa.

● Koliko su kretanja na deviznom tržištu od početka krize uticala na profite?

Kurs je od početka krize u bilansima preduzeća izbrisao 35 odsto ili profita ili čak same supstance preduzeća. Kurs jako negativno deluje pre svega na one firme koje su investirale i koje o proizvodnji razmišljaju dugoročno. Najlakše prolaze oni koji se bave konsaltingom, marketingom i sličnim uslugama. Neki kažu da je pad dinara pogodio uvoznike, ali to uopšte nije tačno. Najgore su prošli oni koji se bave proizvodnjom i investicijama u bilo kom pravcu. Oni su žrtve povećanja obaveza prema bankama, pošto su im prihodi u dinarima manje-više stabilni, ali se zbog kursa dugovi prema bankama uvećavaju.

Uz EU, moramo se okrenuti i drugim realnim tržištima: Rusiji, Belorusiji, Kazahstanu, Ukrajini...

● Prošle godine u ovo vreme privrednici su računali sa kursom od 110 dinara, koji je tek sad stigao. Sa kojom projekcijom kursa ste pravili planove za ovu godinu?

Ušli smo sada u 110, ali teško da kod svih roba i možete da plasirate taj kurs, s obzirom da je tržište jako osetljivo na svaku promenu, da je konkurencija izuzetna, a da je u prošloj godini potrošnja u maloprodaji pala za 60,7 odsto. Mi možemo da planiramo neki kurs, ali kad vidite da roba slabo prolazi, on se odmah prilagodi naniže. Ali naviše, teško možete da odreagujete. Ako ste u svojim računicama spustili kurs na 105 dinara za evro koliko je bio oko Nove godine, a on odjednom skoči na 110, to znači da ste izgubili pet odsto. I još je dobro ako ste izgubili zaradu, problem je kad zbog kursa počnete da gubite supstancu, jer se danas radi sa jako malim maržama.

● U tom slučaju šta ćete raditi ako Vlada posle izbora ili početkom naredne godine podigne PDV, kao što se predlaže, kako bi napunila budžet?

To je možda iznuđeno rešenje, ali je bolje nego obaranje kursa, koje dugoročno pravi probleme svim privrednim subjektima u njihovim bilansima i kasnije u njihovom odnosu sa bankama, koje firmama dižu kamate, ako su im bilansi lošiji. Bolje je i da se dodatno poveća PDV i da se napuni budžet, nego da se budžetska davanja obezbeduju kroz kurs. Ali stopa PDV-a bi mogla da bude samo do dva odsto veća od sadašnje, jer ako bismo je podigli za pet, šest odsto, to bi dobar deo privrede oteralo u sivu ekonomiju, protiv koje se država nedovoljno bori, jer shvata da je to neki način za preživljavanje velikog broja stanovnika. Posebno u izbornoj godini nismo ni očekivali da će država da se bori protiv toga.

● Da li po vašem mišljenju država radi dovoljno ne samo da suzbije sivu ekonomiju, nego generalno da pomogne privredi?

Moje mišljenje je da ne. U početku smo govorili da kriza neće doći kod nas. Pa smo onda nekako i rekli kriza je došla, ali smo vrlo brzo posle toga rekli i da smo izašli iz krize. A ni jedna ni druga konstatacija nisu bile tačne. Ako nemate dobru dijagnozu, ne možete dobro ni da postavite lečenje. U toj prvoj godini su ipak neke stvari mnogo bolje bile rešene nego što su sada. Pre svega mislim na podržavanje proizvodnje traktora, subvencionisanje trajnih potrošnih dobara, subvencije za kamatu za određene vrste kupaca. Ali, ne treba da trošimo budžet u te svrhe, već treba da napravimo fleksibilniji ambijent po pitanju državne administracije, sudstva, razvojne banke i banaka koje su u državnom vlasništvu. One treba da budu korektivni faktor sa nižim kamatama, da izađu sa projektima koji su izvozno orijentisani, koji podstiču zapošljavanje, da stimulišu domaće i strane privrednike da ulažu u Srbiju i da zaposle ljude.

● Mislite li da će Razvojna banka biti funkcionalnija od Fonda za razvoj?

Fond za razvoj je odradio svoj posao i zahvaljujući njemu mnoga preduzeća su opstala. Po meni, jedini problem Fonda je to što se on dobrim delom bazira na bankarskim institucijama i njihovim procenama validnosti preduzeća, jer uzima bankarske garancije da bi dao kredit.

● Projekat Razvojne banke još više naglašava to da će banke odobravati kredite, a država će učestvovati samo posredno, u drugom stepenu.

Po meni to nije idealno rešenje i to treba da se isključi. U jednom delu poslovanja, Razvojna banka treba direktno da odobrava kredite uz svoju procenu rizika, kao što rade banke, a u drugom delu, ona treba da ide sa garancijskim potencijalom ili zajedno sa bankama u neku vrstu konzorcijuma da bi pokrila veće projekte.

● Glavna optužba Fondu za razvoj je i bila da su sredstva dobijali oni sa političkim vezama, dok su mali i srednji preduzetnici, koji nemaju takve kontakte teško mogli da računaju na te kredite.

To je drugi problem. Ne znači da će to biti rešeno Razvojnom bankom. To je stvar načina razmišljanja i postavljanja državne uprave. Ona treba da bude potpuno departizovana i čak neki ključni ljudi u državnoj upravi ne smeju da budu u partijama. Mi moramo da smognemo snage da kažemo „ne" partijskom zapošljavanju, jer je za vreme krize izgubljeno od 400.000 do 600.000 radnih mesta, a u državnom aparatu se za to vreme povećao broj zaposlenih za oko 6.000, iako smo MMF-u obećali da ćemo smanjiti broj radnika u administraciji za 10 odsto. Velika je disproporcija između onoga što smo realno morali da uradimo i onoga što se dogodilo.

A. Milošević

> ***Moramo reći „ne" partijskom zapošljavanju. Tokom krize izgubljeno je od 400.000 do 600.000 radnih mesta, a u državnom aparatu je broj zaposlenih povećan za 6.000***

RAZGOVOR: Aleksandar Vlahović, predsednik Saveza ekonomista Srbije

Politički konsenzus ključ za uspeh reformi

> *Neefikasan javni sektor je prepreka konkurentnijoj privredi. Potrebni su energični i hrabri rezovi*

Beograd - Ovogodišnji biznis forum organizuje se u vremenu opšteg preispitivanja do sada poznatih modela rasta. To se ne odnosi samo na našu zemlju. Štednja ili podsticanje potrošnje; stabilizacioni program sa stagnacijom ili blagim rastom ili model agresivnijeg rasta i razvoja; anticiklična fiskalna politika i/ili labavija monetarna politika; rast zasnovan na stranim investicijama ili oslanjanje na sopstvene resurse - to su samo neke od tema u žiži interesovanja gotovo svih zemalja koje imaju problem konkurentnosti privrede i nereformisanog i neefikasnog javnog sektora. Sledstveno, navedene teme su izrazito aktuelne i kod nas. Dodatno, formulisanje industrijskih politika, podsticaj izvoza, generalno unapređenje konkurentnosti i, sve zajedno, politički okvir za realizaciju preostalih reformskih mera su nas opredelili da ovogodišnji Biznis forum ima predloženu osnovnu temu Kako sačuvati budućnost Srbije: ekonomske, poslovne i povezane teme. Biće posebno zanimljivo čuti na koji način Vlada, ali i centralna banka planiraju da obezbede makroekonomsku stabilnost, kao i u kojoj meri je Vlada spremna da nastavi neophodnu reformu javnog sektora - kaže organizator Foruma Aleksandar Vlahović, predsednik Saveza ekonomista Srbije.

● Po čemu se ovogodišnji Forum razlikuje od prethodnih?

Godinama unazad nastojimo da okupimo ključne uticajne ličnosti, od čijeg mišljenja i odluka zavisi sveukupni ambijent za poslovanje privrednih subjekata. I ove godine u okviru dvanaest panela svoje stavove će prezentovati ekonomisti, domaći i strani privrednici, kao i ambasadori zemalja koji su najvažniji ekonomski partneri Srbije. Pored toga, imaćemo inostrane goste iz regiona, ali i profesore sa prestižnih svetskih univerziteta. Posebno ističem činjenicu da će se prvog i drugog dana foruma učesnicima obratiti premijer Vlade Mirko Cvetković i guverner Narodne banke Dejan Šoškić. Takođe, učešće je potvrdila i Verica Kalanović, potpredsednik Vlade Srbije, kao i Dušan Petrović, ministar poljoprivrede, trgovine, šumarstva i vodoprivrede. S obzirom da je 2012. godina izborna, posebno bih preporučio panel o mogućim političko-ekonomskim vizijama, gde očekujem zanimljivu diskusiju i sučeljavanje stavova u vezi budućih reformskih poteza. Ništa manje neće biti interesantni paneli koji su posvećeni industrijskim politikama, kao i ulozi stranih investitora u ostvarenju ciljeva razvoja Srbije

Očekujem ubrzanu preraspodelu snaga

● Koliko se globalni odnos snaga i na političkom i na ekonomskom planu promenio od početka krize? U kom smeru će se taj odnos kretati ubuduće i šta Srbija treba da uradi kako bi od tog procesa imala najviše koristi, a najmanje štete?

Svedoci smo dramatičnih promena koje se odvijaju na globalnom planu. To se ne odnosi samo na drugačiji raspored snaga na ekonomskom planu, već i na generalno preispitivanje održivosti kapitalističkog modela privrede kakvog poznajemo. U poslednjih deset godina, a naročito nakon početka svetske krize, uticaj pojedinih zemalja na svetsku ekonomiju je postao značajno veći. To su, pre svega, zemlje BRIK-a, koje su, ponaosob, izgradile komparativnu prepoznatljivost. Rusija razvoj bazira na energetskom bogatstvu, Indija na razvoju visoko-sofisticiranih tehnologija, Kina na preuzimanju i razvoju sopstvenih veština, Brazil na pametno definisanoj strategiji razvoja zasnovanoj na industrijskim politikama. Ovim zemljama treba pridodati rastuće ekonomije Južne Afrike, Turske i nekih drugih zemalja. Zajedničko za sve zemlje jeste veličina tržišta i oslonac na vlastiti potencijal. Očekujem da se ovaj trend preraspodele snaga na globalnom nivou ubrzano nastavi u narednom periodu. Srbija može puno toga da nauči u koncipiranju buduće, razvojne, ekonomske politike, ali i da iskoristi tradicionalno prijateljske veze za unapređenje privrednih odnosa. Naravno, potrebno je da imamo konkurentan proizvod. Pri tome, ne treba zaboraviti da je osnovni spoljnotrgovinski partner Srbije Evropska unija, te da je od najveće važnosti ubrzanje procesa pristupanja EU.

A. M.

> *Svedoci smo dramatičnih globalnih promena od preraspodele ekonomskih snaga do preispitivanja održivosti kapitalističkog modela privrede*

● Kako obezbediti da predlozi sa Foruma ne ostanu između četiri zida na Kopaoniku nego da se primene u praksi?

Naša namera je da kreatorima ekonomske politike konstruktivnim diskusijama i predlozima pomognemo da put do koncipiranja optimalnog rešenja bude kraći i jednostavniji. Otuda je važno da se ekonomski problemi naše zemlje sagledaju iz različitih uglova: makro i mikro, privatna i državna privreda, realni i finansijski sektor, domaći i ino investitori, ekonomski teoretičari i privredni praktičari. Jasno nam je da poruke koje će u formi zaključka biti upućene sa Kopaonik biznis foruma, neće predstavljati revolucionarno otkriće, ali, smatramo da će sučeljavanje stavova različitih učesnika u privrednom i društvenom životu makar indikativno pokazati da li postoji zahtevani nivo svesti, kao i neophodni konsenzus o daljem toku ekonomske tranzicije.

● Kako vidite aktuelno stanje u privredi Srbije?

Privredni ambijent je opterećen brojnim sistemskim neravnotežama. U osnovi, stanje neravnoteže se najbolje sagledava u vremenu krize. Visok nivo javne potrošnje, nedovoljna konkurentnost, nedovoljan nivo javnih investicija, neefikasna javna preduzeća, nepostojanje jasno definisanih industrijskih politika, nereformisani sektori obrazovanja i zdravstva su osnovne prepreke budućeg razvoja. Izražen je problem dosadašnjeg monocentričnog razvoja, što za posledicu ima produbljivanje regionalnih razlika, dodatno pojačanu konstantno rastućom demografskom neravnotežom. Potreban je novi model razvoja, koji će u prvi plan promovisati reformu javnog sektora, reindustrijalizaciju, sa jasno definisanim pokretačima rasta. Evidentno je da su ključni pokretači rasta u narednom periodu sektori poljoprivrede, energetike i saobraćaja. Poželjne su velike investicije poput Fijatove, kao stožeri klastera u pojedinim oblastima. Iznad svega neophodan je politički konsenzus budućih reformskih promena.

D. E.

> ***Poljoprivreda, energetika i saobraćaj biće glavni pokretači srpskog rasta***

Strategija razvoja 2020. izgubila svoju aktuelnost

● Početne pretpostavke na kojima se temeljila strategija razvoja Srbije do 2020. nisu se ostvarile. Koliko je danas realno očekivati da će se zacrtani ciljevi ostvariti?

Mislim da je definisana strategija izgubila svoju aktuelnost već nakon prve godine realizacije, s obzirom da se nisu dostigli ključni predviđeni makroekonomski agregati. Međutim, ciljevi, ključni razvojni pokretači su i dalje aktualni. Pitanje je da li se može ostvariti rast BDP-a u kontinuitetu po predviđenim stopama od pet odsto u veoma nepovoljnom okruženju kada se teško može očekivati značajniji priliv direktnih stranih investicija. S druge strane javni rashodi su izrazito veliki, te udeo javnih investicija teško da može da nadomesti gep u smanjenim ininvesticijama. Svakako da se budući razvoj mora zasnovati na poljoprivredi, industriji, energetici i saobraćaju i infrastrukturi. Međutim, uslov bez koga se ne može jeste reformisanje neefikasnog javnog sektora. On je postao prepreka izgradnji konkurentne privrede. Potrebni su energični i hrabri rezovi, drugim rečima, da bi nam bilo bolje najpre moramo „podvuci crtu", postići opšti društveni konsenzus, implementirati reformske mere, pa ćemo tek onda imati pozitivan efekat na životni standard. Nema drugog načina. Prošla su vremena kada je svet plivao u višku kapitala, pa je i Srbija zahvaljujući ino prilivu mogla da prebacuje trošak tog dela tranzicije u neka buduća vremena. Takođe, prostor za zaduživanje je iscrpljen, jer svako dalje povećanje suverenog duga podiže rizik od potencijalne eksterne nelikvidnosti.

A. M.

Svetska banka upozorava da su Srbiji neophodne nove elektrane kako bi se sprečio energetski slom

Mnogo projekata, malo realizacije

Polovina elektrana starija od 30 godina

Beograd - Ako želi da ne bude potpuno zavisna od uvoza električne energije, Srbija hitno mora da dobije nova proizvodna postrojenja za proizvodnju i ekonomske cene struje, ocene su Svetske banke.

Kao prilog takvoj analizi možemo navesti podatak da će se uvoz energenata, odnosno struje, tečnog naftnog gasa, prirodnog gasa i evrodizela povećati za sedam odsto u odnosu na prošlu godinu. U Svetskoj banci ističu da će se nakon 2015. godine Srbija suočiti sa nedostatkom proizvodnih kapaciteta. Ta institucija ocenjuje da je elektroenergetski sistem Srbije star i nepouzdan, argumentujući to činjenicama da je više od polovine elektrana starije od 30 godina i da će neke od njih i pored urednog servisiranja i održavanja morati biti zatvorene. Svetska banka kao problem vidi i izuzetno niske cene struje koje dovode do velike potrošnje jer je struja jedan od najjeftinijih i najisplativijih energenata za grejanje. Takođe, već je tradicionalna i nedisciplina u redovnom plaćanju računa za struju. Zbog toga Svetska banka ističe da je potrebno podići cene između 40 i 80 odsto, poboljšati naplatu, podići nivo energetske efikasnosti, ali razviti i socijalne programe za siromašne čiji je materijalni položaj takav da ne mogu da plaćaju ekonomske cene električne energije.

Vojislav Vuletić, generalni sekretar Udruženja za gas Srbije u potpunosti se slaže sa analizom Svetske banke.

- U poslednjih dvadesetak godina u Srbiji nije izgrađen nijedan energetski objekat. U takvoj situaciji nije ni čudo što nemamo dovoljno struje i moramo da je uvozimo. Imaćemo je sve manje ako se ovako nastavi i ono što tvrde u Svetskoj banci u vezi sa našim elektroenergetskim sistemom potpuno je tačno. Takođe, tačne su i ocene o tome da je cena električne energije za potrošače suviše niska. Elektroprivreda Srbije nema ekonomsku cenu struje što se odražava i na rad te kompanije. Naime, ona iz zarade održava postojeća postrojenja i trebalo bi da gradi nova, što se i navodi u analizi Svetske banke. Međutim, umesto toga, zbog niske cene struje da ljudi se u Srbiji najradije greju na taj energent, čime se stvara velika potrošnja i struja mora dodatno da se uvozi. Jednostavno niska cena električne energije ima za cilj da na veštački način održava socijalni mir. I to se tako nastavlja od izbora do izbora - navodi naš sagovornik.

Svetska banka: Cene struje podići od 40 do 80 odsto

Prema njegovom mišljenju, postoji dosta dobrih projekata za izgradnju gasnih elektrana, hidroelektrana i termoelektrana, ali se u Srbiji mnogo više priča nego što se radi.

- Moramo da shvatimo da je došao krajnji čas i da u narednih nekoliko godina Srbija mora da dobije neki novi elektroenergetski objekat kao što mora da počne i izgradnja svih kapitalnih projekata u oblasti elektroenergetike od kojih se neki najavljuju godinama, ali iz ovog ili onog razloga još ih uvek nema. Mislim da se treba koncentrisati na izgradnju gasnih elektrana, jer ti objekti mogu veoma brzo da niknu, isplativi su i u tom smislu projekat koji osmišljava EPS u termoelektrani-toplani Novi Sad dobar je te taj primer treba podržati i slediti ga. Ali ničeg nema, da ponovim još jednom, dok se ne pređe sa reči na dela - naglašava Vuletić.

Petar Škundrić, savetnik predsednika Vlade Srbije za energetiku, ističe da je počela realizacija više elektroenergetskih projekata koji se nalaze u različitim fazama.

- Sa italijanskim partnerom je potpisan sporazum o izgradnji hidroelektrana na reci Ibar. Formirano je zajedničko preduzeće „Ibarske hidrocentrale“, koje radi na realizaciji tog projekta. Predviđeno je da izgradnja bude završena do 2020. godine. Očekujemo da bi prvi kapacitet na reci Ibru trebalo da počne da se gradi ove godine. Kada je reč o termoelektranama, ukoliko se uspešno okonča ugovaranje posla sa italijanskom kompanijom Edison, koja je na tenderu izabrana da bude strateški partner EPS-a za izgradnju Termoelektrane Kolubara B, može se očekivati da se termoelektrana izgradi do 2017. godine. Reč je o dva bloka snage od po 375 megavata sa neto efikasnošću od 37 odsto, pri čemu oprema zadovoljava najstrože kriterijume zaštite životne sredine prema domaćoj i evropskoj regulativi. Istovremeno može se očekivati, u slučaju da se u termoelektrani Kostolac do 2016. godine izgradi novi blok. CMEC je kompanija iz Pekinga i najveći je kineski proizvođač elektroenergetske opreme i inžinjeringa sa značajnim međunarodnim referencama u oblasti izgradnje elektroenergetskih postrojenja. Kada je reč o izgradnji termoelektrane Nikola Tesla B, odnosno bloka od 700 megavata, vode se pregovori između EPS-a i konzorcijuma kineskih kompanija, a najoptimalniji mogući rok izgradnje iznosi pet godina. Investicija u TE Kolubara B i TENT B3 vredna je ukupno dve milijarde evra. U toku je i tender za gasnu kogeneraciju u Novom Sadu, a taj projekat bi mogao i najpre od svih da bude realizovan. Ukupna vrednost investicije je oko 200 miliona evra. Spomenuo bih još i da je u toku izgradnja jednog vetroparka u Plandištu kapaciteta od oko 100 megavata - naglašava Škundrić. On objašnjava da kada je reč o velikim projektima, treba imati u vidu da je izgradnja vezana za realizaciju tenderskih procedura. Naime, tu se pojavio problem da je tenderska procedura, s jedne strane dugo trajala, a s druge, zbog globalne ekonomske i finansijske krize gotovo svi partneri su odustali od investicija. Moje mišljenje je da i menadžment EPS-a mora da bude efikasniji i agresivniji u donošenju odluka oko izbora partnera i realizacije projekata - zaključuje Škundrić.

Od ostalih projekata, ruski partneri iz kompanije Siloviji mašini zanimljiv je i za realizaciju projekta Đerdap 3. Taj projekat zanimljiv je i za kineske investitore. Reč je o reverzibilnoj hidroelektrani projektovanog kapaciteta od 2.400 megavati. U memorandumu o saradnji koji je svojevremeno potpisan a koji je neobavezujućeg karaktera predviđena je saradnja EPS-a i nemačke kompanije RWE na realizaciji tog projekta ali do danas, u vezi s tim nije bilo nikakvih novih momenata. U planu su i hidroelektrane na Velikoj, Zapadnoj i Južnoj Moravi kao i izgradnja Hidroelektrane Bistrica.

G. Vlaović

Foto: FoNet

LIČNI STAV: Dr Dragan Đuričin, profesor Ekonomskog fakulteta u Beogradu

Ekonomija je kao žvaka

Deset godina smo radili sve suprotno od onoga što je trebalo, ali nije kasno za rešenja, jer ekonomija je kao žvaka, žvaćeš, žvaćeš, žvaćeš i samo jednog dana kažeš neću više, izbaciš napolje, promeniš priču i nemaš nikakve posledice.

Mene su dvorski ekonomisti optuživali da sam ja čovek sa poslovne ekonomije i da ja ne znam makroekonomiju. Kao, ja sam strategijski menadžment, to je nešto što je vezano za preduzeće. Nemoj ti da se mešaš u nešto što ne znaš, govorili su mi. Ja sam sad napravio rad za Kopaonik iz makroekonomske perspektive. Čovek koji predaje strategiju mora da zna i ekonomiju i mora da zna poslovnu ekonomiju. Ne postoji demarkaciona linija između sveznalica makroekonomista i neznalica mikroekonomista. Napravio sam rad o tome šta su preporuke za vođenje ekonomskih politika na bazi makroekonomske analize. To sam uporedio sa onim što je kod nas rađeno u poslednjih deset godina. Pokazalo se da postoji ogromna diskrepanca između onoga što takozvana ortodoksna teorija predlaže i onoga što je u Srbiji rađeno kao ekonomska politika.

Za poslednjih deset godina, kumulativna inflacija je bila 176 odsto, a dinar je devalvirao samo 64 odsto

Ta diskrepanca se sastoji u nekoliko zabluda. Prva zabluda je da je inflacija bitna, da je kontrola cena bitna jer kada su cene niske, kad je inflacija niska i stabilna da je to dovoljno da postoji održiva velika zaposlenost. Jer velika zaposlenost je, kad ne postoje greške u vođenju ekonomskih politika, posledica velikog nivoa privrednih aktivnosti odnosno niskog i stabilnog output gepa, a output gep je razlika između potencijalnog outputa i stvarnog outputa, razlika između potencijalne proizvodnje i stvarne proizvodnje. Makroekonomska ortodoksija kaže, kada je postignuta cenovna stabilnost sve je završeno, ekonomija ide po održivoj putanji rasta, koji, po monetaristima, može da bude oko četiri procenta ako se ubaci tri do pet procenata novog novca kroz novčanu masu. To kaže teorija. A šta su naši radili? Naši su rekli: primarna je kontrola cena i samo nas to interesuje. A output nas ne zanima.

I onda su išli u rapidnu privatizaciju. I tu je velika greška cele prethodne tranzicione arhitekture. Prihodi u privatizaciji su tretirani kao izvoz. Sredstva od privatizacije su tako povećavala novčanu masu i tako smo sa većom količinom novca imali pritisak na cene, odnosno pregrejavanje privrede, koja je inače bila nedogrejana zbog dramatičnog output gepa iz 90-ih. Mi smo prihodima od privatizacije pregrejavali privredu, a najveća pregrejavanja su bila u periodima masovnih privatizacija. Recimo kad je 2006. godine privatizovan Mobtel novčana masa je podignuta za 36 procenata i dinar je značajno ojačao u odnosu na evro. Dakle, imao si dva negativna efekta: Prvo, zbog veće količine novca imao si pritisak na cene i drugo, imao si apresijaciju kursa. Kad je naš dinar jak, izvoz je skup za izvoznike, a jeftin je uvoz. To dovodi do dramatičnog pogoršavanja računa tekućih plaćanja. Mi deset godina imamo negativan račun tekućih plaćanja. Da bi se bilans plaćanja izbalansirao mi moramo da uvozimo kredite. Tako se povećava naša zaduženost.

Dakle, fundamentalna greška naše monetarne politike je što su prihodi od privatizacije tretirani kao izvoz, kao priliv gotovine u sistem. Da se podsetimo: Privatizacija je dezinvestiranje, nije izvoz. Ti kad prodaš preduzeće, ti si smanjio svoju zarađivačku moć, to više nije tvoje nego nekog drugog.

Pravilan način za tretman prihoda od privatizacije je bio da ta sredstva idu u razvojnu banku. I da razvojna banka daje kredite za investicije, da se preko novih investicija koje su efikasnije nego što su bila privatizovana preduzeća podigne nivo proizvodnje. Kamate su kod nas, prema podacima NBS, oko 10 odsto u evrima. Prošle su godine kamate bile najniže, inače su bile više. To je jako visok nivo kamata. Ogroman je problem za realan sektor da finansira svoju ekspanziju sa dvocifrenim kamatama. To je gotovo nemoguće. Ali je još veći problem za realni sektor apresiran kurs. Od decembra 2001. godine, kad je krenula nova ekonomska politika sa idejom da se samo kontroliše inflacija, pa do decembra 2011. kumulativna inflacija je bila 176 procenata, a kurs je devalvirao u apsolutnom iznosu 64 procenta. To

> *Da li NBS kontroliše inflaciju? Ne kontroliše. NBS je talac vrućeg novca*

znači da je kurs realno apresirao. Zamislite jednog izvoznika, koji je 2001. godine krenuo u projekat da koristi sve inpute domaće i da sve što proizvede izveze, to je u svakoj ekonomiji najbolji privredni subjekat, on je domaće inpute posle deset godina kupovao po ceni za 176 procenata višoj nego na početku, a izvozi svoju robu po ceni koja je za 64 procenta viša nego na početku. On je ispod vode, on ne može da opstane. Ako output nije primaran nego kontrola cena i ako se samo monetarnim merama održava taj privid ekonomske stabilnosti žrtva je proizvodnja. To stanje je neodrživo zato što povećava dug, zato što povećava nezaposlenost.

Hajdemo prvo, nezaposlenost. U 1989. godini, poslednjoj godini pre nego što je krenula tranzicija, nezaposlenost u Srbiji je bila 10 procenata, danas je, prema podacima NBS, 23,7 odsto. Dakle 1,1 radi i izdržava jednog koji ne radi. To je neodrživo. Teorijski, dvoje treba da rade, jedan treba da bude izdržavano lice. Mi smo, dakle, imali rast uz gubitak radnih mesta.

A sad predimo na dug. Rast duga je takođe ekonomiju bacio u stanje neodrživosti. Jer, pošto deset godina imaš trgovinski deficit, ti ne možeš dugove da servisiraš iz sopstvene snage, odnosno izvoza. Da bi održao spoljnu likvidnost ti stalno povećavaš dugove - kreditima, emitovanjem obveznica države. S tim što teret prebacuješ na naredne generacije.

Mi imamo output gep od 30 procenata u odnosu na 1989. godinu i od 45 procenata u odnosu na prosek tranzicionih ekonomija. Imamo blizanac output gep u odnosu na sebe pre tranzicije i u odnosu na druge privrede u tranziciji. Znači, zemlja ima nedovoljan proizvod (output), a ima visoke kamate i ima apresiran kurs. To se može smatrati vrstom diskriminatorskog ponašanja prema realnoj ekonomiji. U ime interesa finansijskog sektora.

Da li NBS pravi greške u monetarnoj politici? Apsolutno da. Da li Narodna banka kontroliše varijable u monetarnoj politici? Apsolutno ne. NBS je talac vrućeg novca. Ona konstantno prodaje repo papire. Kolike su kamate na repo papire? Jako visoke. Sa tako visokim kamatama poslovne

> *Fundamentalna greška naše ekonomije je što su prihodi od privatizacije tretirani kao izvoz, jer privatizacija je dezinvestiranje, nije izvoz*

banke ostvaruju značajan deo prihoda i većinu profita. Da nema repo operacija, poslovne banke bi bile u problemu. Zašto sada raste kurs? Pa došli su na naplatu repo papiri.

To što NBS navodno brani kurs, ona u stvari ne brani kurs nego obezbeđuje poslovnim bankama da se iz dinara, privremeno sterilisanih u repo papirima, vrate u devize i da ih iznesu iz zemlje. Da li NBS kontroliše situaciju? Ne kontroliše. Ko dobija? Poslovne banke. Čije su banke? Pa, 80 odsto stranih vlasnika.

Šta je rešenje? Uvek može rešenje. Ekonomija je kao žvaka, možeš da žvaćeš, žvaćeš, žvaćeš i samo jednog dana kažeš, neću više, izbaciš napolje i nemaš nikakve posledice. Hajde sada da promenimo. I promenimo priču.

Šta je, dakle, rešenje? Vođenje ekonomskih politika mora da ima drugaciju logiku. Industrijske politike moraju da vode, a makroekonomske politike, monetarna i fiskalna, treba da slede, da budu podmazivači tih politika. U svetu ekonomske teorije je potpuno promenjeno mišljenje. Industrijske politike se formiraju prema granama u kojima privreda ima komparativne prednosti. U slučaju Srbije su kompartivne prednosti iz svemira vidljive: energetika, prehrambena industrija, poljoprivreda, logistika i turizam.

> *Ne postoji demarkaciona linija između sveznalica makroekonomista i neznalica mikroekonomista*

Kako ambasadori vodećih zemalja vide privredno stanje u Srbiji i u svojim državama

Model razvoja Srbije kojem težimo zasniva se na dva stuba: rast stranih investicija i rast izvoza. Ključno za oba su ekonomski odnosi Srbije sa svojim glavnim trgovinskim partnerima i vodećim privrednim silama. Kakvi su ti odnosi i kako je kriza uticala na stanje u njihovim državama, za Danas objašnjavaju ambasadori nekih od najvažnijih zemalja za privredni napredak Srbije odgovarajući na sledeća tri pitanja:

1 Da li ste zadovoljni privrednim ambijentom u Srbiji i šta bi Vlada trebalo da preduzme da bi privukla više investitora iz vaše zemlje?
2 Imajući u vidu aktuelna ekonomska previranja u evrozoni, koje korake je vaša zemlja preduzela da bi sprečila prelivanje negativnih efekata krize na svoju ekonomiju?
3 Koja su najhitnija pitanja, a koje najveće prilike pred privredom Srbije i regiona ove godine?

Majkl Devenport

ambasador Velike Britanije u Srbiji

1 Proteklih nekoliko godina su bile teške, te učinak Srbije nije bio gori od učinka ostalih zemalja: zakonodavci su sproveli neke mere protiv krize. Poslovni ljudi su ti koji treba da budu „zadovoljni“, a ne ja, ali je jasno da je potrebno sprovesti dodatne reforme da bi se srpska ekonomija prilagodila svetu nakon krize i pripremila za ulazak na jedinstveno tržište. Potrebno je osloboditi kompanije kreditnih stega, državne neefikasnosti, antikonkurentskih praksi i korupcije, kao i od prevaziđenih praksi u vezi s nadzorom i kontrolom. Da bi privukla investitore, Srbija treba da ubrza reforme u saradnji sa svojim evropskim partnerima. Takođe je potrebno da aktivno kontaktira s poslovnim ljudima u inostranstvu i na taj način unapređuje reputaciju u domenu privrede.

2 Velika Britanija je neraskidivo vezana za evrozonu, koja je njen najveći trgovinski partner, preko potpuno integrisane robe, kapitala i tržišta rada: njeni problemi su i naši problemi. Zbog toga Velika Britanija aktivno sarađuje s partnerima iz evrozone na agendi koja se tiče rasta i jačanja konkurentnosti. U međuvremenu smo brzo dokapitalizovali banke i sproveli šire reforme, te smo dodatno ojačali naš finansijski sistem. Takođe smo udvostručili napore da pomognemo britanskim izvoznicima da uđu na novo tržište koje se brzo razvija.

3 Investitori se boje da će zbog izbora i formiranja Vlade biti osujećeno donošenje odluka. Međutim, politikom mora da se odlučno reaguje na sve gore uslove. Pojedinačnim investitorima mora da se efikasno pruža pomoć, te da se štite radna mesta i trgovina.

Prilika za Srbiju jeste to što je dobila status kandidata. Srbija treba da dobijanje statusa kandidata promoviše poslovnim ljudima u inostranstvu kao znak njene posvećenosti reformama. Ako može da izgradi reputaciju zemlje koja želi iskrenu i ničim uslovljenu dobrodošlicu investitorima, biće uspešna.

Volfram Mas

ambasador Nemačke u Srbiji

1 Ima mesta za poboljšanje. To se definitivno odnosi i na uslove za ulaganja nemačkih investitora u Srbiji. Međutim, činjenica je i da nemačke kompanije u vašoj zemlji poslednje četiri godine konstantno izražavaju zadovoljstvo kada je reč o okviru u kojem rade. Više od 80 odsto ispitanika koji su učestvovali u godišnjoj anketi Nemačkog poslovnog udruženja u Beogradu rekli su da bi ponovo došli u Srbiju.

2 Odlučne mere su već preduzete pre oko deset godina. Kada smo shvatili da postoji opasnost da izgubimo konkurentnu prednost, uveli smo reforme koje se tiču tržišta rada, penzionog sistema i zdravstvenog sistema. Takođe smo preuzeli na sebe ogromnu odgovornost, koju ima svaka vlada, da finansijski „održavamo svoj dom“. Sada očito koristimo izvesne rane rezultate naših napora u vezi s reformama, što nam omogućava da pokažemo solidarnost sa onima koji su još uvek usred procesa reformi.

3 Ja sam samo posmatrač, a ne zakonodavac u Srbiji, ali mislim da je pošteno da se kaže da je otvaranje radnih mesta jedan od najvećih izazova za srpsku privredu. Za to su potrebne investicije, kako strane tako i domaće. Važna uloga koju strane investicije imaju u tom pogledu najbolje se može ilustrovati činjenicom da je tokom 2011, kada je u Srbiji zabeležen nagli pad broja slobodnih radnih mesta u Srbiji, broj radnih mesta u kompanijama u vašoj zemlji koje su u vlasništvu stranih investitora povećan za više od deset odsto. S obzirom na tu činjenicu čini mi se razumnim da se ulože svi napori da se od Srbije napravi atraktivna destinacija za strane investicije. To naročito podrazumeva da su uslovi za rad, kao što je politička stabilnost, vladavina prava i pouzdan i predvidljiv pravosudni i zakonski sistem, očuvani, ojačani i unapređeni.

Meri Vorlik

ambasadorka SAD u Srbiji

1 Srbija stranim investitorima nudi brojne pogodnosti - stratešku poziciju, veoma dobro obučenu radnu snagu koja govori više jezika i slobodne trgovinske sporazume s važnim tržištima kao što su EU, države CEFTA, Rusija, Turska i druge. Srbija je ostvarila veliki uspeh tokom prošle godine kada je reč o poboljšanju poslovne klime - usvojila je zakon o restituciji koji će pomoći da se urede prava na svojinu, novi zakon u domenu energetike koji je pogodan za strane investicije u obnovljive izvore energije, a usvojila je i važan zakon o pravima na intelektualnu svojinu.

Naravno, mnoga pitanja su i dalje otvorena. Poboljšanje poslovne klime može da pomogne Srbiji da realizuje više svojih potencijala za privlačenje viših nivoa investicija, koje su od suštinskog značaja za otvaranje novih radnih mesta za srpske građane. Mislim da je veoma važno da radimo sa srpskom vladom, organizacijama poput Američke privredne komore (AmCham) i privatnim sektorom na ostvarenju napretka u ovom domenu.

Mere koje preporučujemo da se sprovedu u cilju poboljšanja poslovne klime u Srbiji uključuju hvatanje u koštac s korupcijom, unapređenje rada državnih inspekcija, smanjenje naknada i administrativnih troškova koje kompanije moraju da plate pored poreza, fleksibilniji zakoni o radu, ubrzanje procedure za izdavanje građevinskih dozvola, poboljšanje zaštite prava na intelektualnu svojinu, veću transparentnost u procedurama zdravstvenog osiguranja i unapređenje procedure javnih nabavki.

2 Tokom prošle godine ostvarili smo dosta veliki uspeh kada je reč o novim projektima američkih investicija i uprkos povlačenju Ju-Es-Stila investicije SAD u Srbiji ukupno iznose 1,6 milijardu dolara. Da vam navedem samo nekoliko primera. Postojeći američki investitori poput Bol pekedžinga nastavljaju da šire svoje poslovanje u Srbiji. Američki investitori sada ulaze na srpsko tržište - SITEL je nedavno otvorio novi uslužni centar na Novom Beogradu, NCR je upravo otvorio centar za tehničku podršku na Novom Beogradu, a Kuper tajer je kupio Trajalovu fabriku guma u Kruševcu. Još američkih investitora dolazi - Džonson kontrols će ove godine otvoriti novu fabriku u Kragujevcu da bi fabrici Fijat Zastava dopremao sedišta za automobile; Klin ert kapital investira veliki projekat izgradnje nekretnina u Nišu; Kontinental vind partners očekuje da položi kamen temeljac za farmu vetrenjača u Vojvodini naredne godine.

3 Prvo, dobijanje statusa kandidata za članstvo u EU predstavlja prekretnicu za vašu zemlju, te čestitam predsedniku Borisu Tadiću i srpskoj vladi na ovom dostignuću. Srbija treba da iskoristi velike mogućnosti koje su stvorene ovim dostignućem da se sistematski i proaktivno promoviše u inostranstvu, uključujući Sjedinjene Države, kao atraktivna destinacija za direktna strana ulaganja. Dalje napredovanje ka članstvu u EU i pristupanje Svetskoj trgovinskoj organizaciji ostaće važni prioriteti. Članstvo u STO će znatno proširiti trgovinske veze Srbije na svetska tržišta i unaprediti ciljeve strategije za ekonomski razvoj zemlje koja je zasnovana na izvozu. Osim toga, verujem da je program MMF bio izuzetno koristan za Srbiju, te vraćanje tog programa na kolosek treba da bude glavni prioritet sledećeg sastava Vlade.

Tošio Cunozaki

ambasador Japana u Srbiji

1 Japanske kompanije u Srbiji ponekad nailaze na administrativne prepreke. Tako na primer, srpska vlada je nedavno podigla akcize na izvesne proizvode, bez obzira na dogovor relevantnog ministarstva i industrije, što je ugrozilo dugoročne planove jedne japanske kompanije. Takođe čujem da je procedura za izdavanje građevinske dozvole u Srbiji veoma duga i teška i puna birokratskih poslova. Međutim, drago mi je što japanske kompanije generalno imaju dobru saradnju s lokalnim vlastima i zadovoljne su stavom opštinskih vlasti.

2 Japan se iskreno nada da će dužnička kriza u Evropi biti zauzdana i da će se ekonomija razvijati bez problema. Stoga je Japan u prošlosti kupovao obveznice Evropskog fonda za finansijsku stabilnost (EFSF) u znatnim količinama. Osim toga, MMF je važan akter kada je reč o uspostavljanju finansijske stabilnosti u Evropi, a Japan je drugi po veličini akcionar te finansijske institucije. Stoga mogu da kažem da Japan doprinosi naporima da se kontroliše kriza i preko MMF.

3 Smatram da je najveći problem u Srbiji i celom regionu nezaposlenost kada je reč o običnim građanima i povećanje javnog duga kada je reč o vlastima. Najveću priliku za Srbiju predstavljaju strane investicije, koje će, u to sam siguran, biti podstaknute činjenicom da je Srbija dobila status kandidata za članstvo u EU i njenim stabilnim evropskim putem. Nadam se da će više japanskih kompanija investirati u Srbiji, koja je na vratima EU.

Fransoa Gzavije Denio

ambasador Francuske u Srbiji

1 U celini gledano, preduzeća su zadovoljna svojim investicijama u Srbiji. Dokaz za to je da većina njih ostaje ovde i da čak žele da se razvijaju. Ipak, poslovno okruženje još uvek može mnogo da se unapredi: funkcionisanje pravosuđa, usaglašenost između različitih administracija, teškoće sa kojima se administracije suočavaju prilikom primene suviše brojnih i potencijalno kontradiktornih propisa. Svakako da treba izmeniti mnoge propise u okviru preuzimanja acquis-a - pravnih tekovina Evropske unije, ali to ne treba da se desi nauštrb stabilnih i predvidljivih opštih pravila. Srbija raspolaže dobrim znanjem u komunikaciji sa stranim preduzećima kada su ona u fazi priprema svog dolaska u Srbiju. Ali na tome se posao ne završava. Treba pre svega pratiti preduzeća kada ona otpočnu svoju aktivnost na teritoriji Srbije i kada zatraže konkretnu i efektivnu podršku kako bi se poboljšalo poslovno okruženje. To je naime filozofija Foruma stranih investitora koji je uveo indikatore za praćenje svojih predloga u svom poslednjem izveštaju. Ima još dosta tačaka koje treba poboljšati.

2 Francuska nije štedela napora već dve godine kako bi se pronašla rešenja za duboke potrese sa kojima se evrozona suočila. Francuska igra centralnu ulogu u dogovorima koji su doveli do dubokih reformi u okviru Evropske unije: usvajanje evropskog mehanizma stabilnosti; potpisivanje sporazuma za jačanje budžetske discipline. Videli smo do koje mere veliko javno zaduživanje može negativno da se odrazi na suverenitet država. Francuska je započela plan smanjenja deficita koji se sprovodi istovremeno preko povećanja prihoda (naročito preko ponovne procene poreskih olakšica) i preko stroge kontrole rashoda. Treba smanjiti težinu javnih rashoda kako bi se konsolidovalo okruženje povoljno za privredni rast. Druga značajna oblast delovanja danas je osigurati da bankarski sistem, koji treba da apsorbuje značajne reforme na prudencijalnom planu, može da nastavi da igra svoju suštinsku ulogu finansijera privrede. Francuska je 2009. godine uspostavila funkciju kreditnog posrednika kako bi obezbedila da sva preduzeća, naročito mala i srednja preduzeća, mogu zaista da se čuju u razgovoru sa bankama. Ne radi se o tome da država zauzme mesto bankara već da se osigura da mala i srednja preduzeća mogu da nađu rešenje onda kada njihovi projekti to opravdavaju. Drugo polje koje je važno je stručna obuka kako bi nezaposleni svih starosnih doba mogli da pronađu obuku prilagođenu situaciji na tržištu rada; U Francuskoj postoji još uvek mnogo ponuda za posao na koje nije odgovoreno.

3 Sticaj okolnosti će biti verovatno težak ove godine u regionu jer gotovo da nema motora privrednog rasta uzevši u obzir situaciju u evrozoni. Kao što je Vlada Srbije podvukla već 2010. godine, privredni model zasnovan na povećanju unutrašnje potražnje povezane sa povećanjem zaduživanja nije održiv. Današnji privredni model, koji je zapravo politika ponude je svakako primereniji, uzimajući u obzir adute Srbije, naročito njen geografski položaj i kvalitet njenih ljudskih resursa. Ali efekti na privredni rast i zaposlenost neće biti postignuti odmah. Glavni izazov za Srbiju danas je težina javnog sektora u BDP-a. Verovatno zbog krize, reforma države koju je najpre potvrdio MMF nije dovedena do kraja u prethodnim godinama. Imajući u vidu akumulirane deficite u vreme krize i povećanje javnog duga do nivoa koji opravdavaju izvesnu budnost u budućnosti, ova reforma danas postaje nezaobilazna. Ona bi naime doprinela jačanju atraktivnosti Srbije. Izvesno je da je napredak napravljen, na primer usvajanjem novih odredbi o javno-privatnom partnerstvu koja mogu da budu interesantna, u veoma različitim sektorima, preduzećima koja raspolažu sa potvrđenim iskustvom na svim kontinentima. Sada treba pristupiti etapi njihove primene.

RAZGOVOR: Goran Petković, državni sekretar za turizam, govori za Danas o značaju hotelijerstva za povećanje zaposlenosti i poboljšanje imidža države

Dobre perspektive za razvoj srpskog turizma

Razvojni deo ukupnog budžeta turizma iznosi 3,6 milijardi dinara

Ljiljana Bukvić

Beograd - Turizam nije tako ni mala privredna grana, računa se da je negde 2,5 odsto u ukupnom društvenom proizvodu, što nije preterano veliko, ali kad se izračuna posredni efekat drugih privrednih grana koje rade za turizam, kao što je poljoprivreda, transport, proizvodnja nameštaja onda turizam utiče na nekih devet do 9,5 odsto domaće privrede i to je vrlo značajan efekat, a on sigurno može biti još veći, kaže za Danas državni sekretar za turizam u Ministarstvu ekonomije Goran Petković. On dodaje da se devizni priliv povećava iz godine u godinu, posebno od 2008. kada se desio pad BDP-a za 6,5 odsto. U odnosu na 2010, devizni priliv je u prošlog godini čak za 24 odsto veći i iznosio je 991 milion dolara.

● **Prošle godine Srbiju je posetilo dva miliona turista, od toga svega 700.000 stranaca koji uglavnom dolaze na nekoliko dana i to u Beograd. Kako da privučemo strane turiste u većem broju i u neke druge delove naše zemlje?**

Koliki je njegov značaj pokazuje i činjenica da je već na kraju krizne 2009. turizam među prvim privrednim granama, globalno posmatrano, pokazao prve znake oporavka. Prema podacima Svetske turističke organizacije, u 2010. u svetu broj dolazaka međunarodnih turista se povećao za 6,6 odsto u odnosu na prethodnu 2009. Interesantan je podatak da se uglavnom oporavak mnogo brže odvijao u zemljama u razvoju u odnosu na one sa razvijenom privredom. U Srbiji je u 2011. boravilo ukupno dva miliona turista, što je tri odsto više nego u 2010. U tom periodu gosti su ostvarili 6,6 miliona noćenja, što je povećanje od četiri odsto i ukazuje na nešto duži boravak u Srbiji. Od ukupnog broja, domaćih gostiju bilo je 1,3 miliona što je smanjenje od jedan odsto i čini dve trećine svih turista.

● **Koje su destinacije ostvarile najveći rast?**

Uglavnom sve, kako u broju dolazaka, tako i u broju noćenja turista. Od planinskih mesta Kopaonik je zabeležio povećanje broja dolazaka za 14 odsto i broja noćenja od 16 odsto, dok kod banjskih mesta treba istaći Aranđelovac koji je fantastičnim rastom od 513 odsto u broju dolazaka i 300 odsto u broju noćenja postao treća po posećenosti banja u Srbiji. Od gradova, Novi Sad je zabeležio najveći rast od 15 odsto.

● **Stara planina je, može se reći, „državni projekat". Imate li u planu još takvih poduhvata?**

U 2011. godini realizovano je nekoliko višegodišnjih projekata kao što je Vizitorski centar našeg najznačajnijeg arheološkog nalazišta - Lepenski vir, zatim rehabilitacija puteva, izgradnja žičara i postrojenja za tehnički sneg, novih skijaških staza i puštanje u rad prve gondole i novog hotela na Staroj planini. Ove godine nameravamo da promovišemo „Put rimskih careva" u saradnji sa još tri zemlje iz regiona sa kojima smo potpisali Memorandum o razumevanju, a to su Hrvatska, Rumunija i Bugarska.

● **Šta su prioriteti srpskog turizma? Da li je to ruralni, kongresni ili planinski turizam? U šta je poslednjih godina najviše država ulagala i gde se osetio najveći pomak?**

Dosta se radi na podsticanju manifestacija i one brojem domaćih, ali sve više i stranih posetilaca predstavljaju značajan zamajac srpskog turizma. Takođe se radilo na adaptaciji postojećeg postrojenja za vodosnabdevanje na Kopaoniku, zatim na revitalizaciji tvrđave „Golubački grad", kulturno-istorijskog spomenika od izuzetnog značaja. Na Palići je sređen park, a obnavljaju se i građevine koje ove godine slave jubilej 100 godina postojanja - Velika terasa i Ženski štrand.

Prošle godine je otvoren Lepenski Vir, a posebno ističemo mapiranje vinarija i postavljanje turističke i vinske signalizacije u Subotici, Fruškoj gori, Župi i Oplencu. Otvoren je i prvi eko-kamp u specijalnom rezervatu prirode Zasavica, uređena je obala jezera u auto-kampu u Beloj Crkvi, izgrađen je auto-kamp sa pristupnom saobraćajnicom unutar Sportsko-rekreativno-turističkog kompleksa „Štrand" kod Bogojeva i još mnogo toga. Ove godine nastavljamo sa započetim, ali i novim projektima.

Srbija je napravila i veoma dobre korake u afirmaciji poslovnog turizma i sa 69. do 75. mesta na rang-listi kongresnih destinacija u svetu u 2008, za dve godine uspešno je zauzela 42. mesto, što je veliki skok za više od 20 mesta napred i tako ušla u „top fifti", odnosno u 50 najboljih kongresnih destinacija u svetu.

● **Pre nekoliko meseci pozvali ste strane investitore da ulažu u Srbiju. Da li su se poslednjih meseci neki odlučili da dođu? Najavili ste za 2012. dolazak Falkenštajnera, Redisona, Holidej ina u Novi Sad. Šta se dešava sa tim?**

Neosporno je da su teška vremena, ali to ne znači da treba da sedimo skrštenih ruku, niti da aktivnosti odložimo za neko drugo vreme. Prošle godine u novembru prvi put smo organizovali Investicioni forum koji je imao za cilj privlačenje investicija u turizmu i podvlačenje privlačnosti i kompetitivnosti turističkih destinacija u Srbiji. Trodnevna konferencija se bavila mogućnostima ulaganja u nova turistička tržišta. Glavna tema bila je istraživanje i komunikacija mogućih investicija u turizam Srbije i kreiranje novih veza u regionu južne i istočne Evrope, kao i veza u oblasti investicija i razvoja. Na Forumu bilo je predstavljeno preko 250 projekata iz oblasti turizma, što omogućuje domaćim projektima veću izloženost međunarodnom investicionom tržištu, ali i šalje jasnu poruku da Srbija ima jaku perspektivu u razvoju turizma. Mnogi preduslovi za razvoj turizma su uspostavljeni, sada je vreme da se dobri projekti razvijaju. Forum omogućava domaćim igračima da pronađu partnere na međunarodnom tržištu i ovakav trend nameravamo da nastavimo.

● **Da li sprovodite „penale za ružnoću". Jeste li otkad su uvedeni kaznili nekog?**

Zakonom o turizmu predviđena je naplata kazne za one koji na primarnim turističkim destinacijama nemaju odgovarajuće sadržaje, a Pravilnikom o kategorizaciji turističkih mesta kako se i po kojim kriterijumima razvrstavaju turistička mesta, šta i gde mora da se nalazi i kakvi su sadržaji u zavisnosti od kategorije... Sve to smo imali, ali se čekalo na Uredbu o utvrđivanju prioritetnih turističkih destinacija. Rok da završe sve poslove prema propisanim uslovima jeste dve godine od stupanja Uredbe na snagu, odnosno jun 2013. Tek tada, ukoliko objekat ne bude stavljen u funkciju biće im uručeno rešenje za plaćanje penala za korišćenje prioritetne turističke destinacije u iznosu od dva miliona evra na godišnjem nivou.

● **Lanac Kempinski je kupio hotel Jugoslaviju, Grci već godinama obećavaju da će završiti Metropol. Dokle se stiglo sa renoviranjem tih hotela?**

Donošenjem ove Uredbe, ističem, ne želimo da se ustremimo ni na koga, naprotiv, mi hoćemo da Beograd dobije kapacitete koje zaslužuje. Vlasnici hotela „Metropol" su sa nama stupili u kontakt i najavili da će hotel biti gotov do kraja ove godine, što je svakako pomak, jer nam je cilj da nikada ne naplatimo kaznu predviđenu ovom Uredbom, već da dobijemo funkcionalan hotel.

● **Kakvi su Vaši utisci sa tek završenog Sajma turizma? Gde je Srbija u odnosu na zemlje u okruženju?**

Veliko međunarodno priznanje našem turizmu čini i mesto koje Srbija zauzima u međunarodnim organizacijama - Svetska turistička organizacija i Evropska turistička komisija. To se vidi i po našem Sajmu turizma koji je ove godine okupio izlagače iz rekordnih 46 zemalja sveta. Prvi put se u Beogradu predstavila jedna od najznačajnijih emitivnih zemalja na svetu - Nemačka. Prvi podaci ukazuju da je ovogodišnji Sajam posetilo oko 70.000 ljudi, što je za sedam odsto više nego prošle godine.

Foto: Stanislav Milojković

Grčki vlasnici godinama kasne s rekonstrukcijom: Hotel Metropol

Više od 50 novih hotela u Srbiji

● **U Srbiji je veliki problem bio manjak hotelskog smeštaja. Kakva je tu situacija? Sa čim možemo da se pohvalimo, a sa čim ne? Ima li svaki gradić bar jedan pristojan hotel u koji bi mogao da smesti goste?**

Situacija je takva da su hotelski lanci sve više zainteresovani za Srbiju, za Beograd i Novi Sad, ali i za druge gradove. Bitno je napomenuti da je od pre nekoliko godina u Srbiji niklo više od 50 hotela i to je dobar rezultat. Hoteli, trenutno u izgradnji, kao što su Falkenštajner i Soravija, grade se i očekuje se uskoro njihovo otvaranje. Hotelski lanac Mariot je najavio gradnju njihovog prvog hotela u Beogradu. Radi se, i radiće se i dalje...

Delta Generali Osiguranje je članica Generali grupe, jednog od vodećih aktera u svetskoj osiguravajućoj i finansijskoj industriji. Nakon 180 godina postojanja, Generali grupa danas posluje na 5 kontinenata u 68 zemalja sveta.

U Srbiji danas poslujemo kao Delta Generali Osiguranje i pružamo sve vrste osiguranja: od složenih osiguranja industrije, do jednostavnih porodičnih polisa. Veliko iskustvo i tradicija Generali grupe, ujedinjeni sa snagom i lokalnim iskustvom domaćeg partnera, garancija su kvaliteta usluga koje pruža Delta Generali Osiguranje.

Kontakt centar 0800 222 555 |
www.deltagenerali.rs

DELTA GENERALI Osiguranje

MONTENEGRO AIRLINES
SVIM DANIMA IZ BEOGRADA ZA PODGORICU I TIVAT
POVRATNA KARTA SA SVIM TAKSAMA
VEĆ OD 103€
SUPER PROMO CIJENE IZ BEOGRADA, PREKO PODGORICE ZA EVROPSKE METROPOLE
POVRATNA KARTA SA SVIM TAKSAMA LONDON, CIRIH, PARIZ, BEČ I DRUGI...
VEĆ OD 169€
PAKET ARANŽMANI U SARADNJI SA CRNOGORSKIM HOTELIMA
AVIONSKI PREVOZ + SMJEŠTAJ
BOOK & BUY SERVIS REZERVIŠITE I KUPITE SVOJU KARTU PREKO INTERNETA ISKORISTITE POVOLJNOSTI INTERNET KUPOVINE
+381 11 2621 122
+381 11 3036 535
+381 11 3036 536
www.montenegroairlines.com

LIČNI STAV: Dušan Petrović, ministar poljoprivrede, trgovine, vodoprivrede i šumarstva

Povećanje proizvodnje, izvoza i zarada

U Srbiji se ukupno dva miliona ljudi bavi poljoprivredom u ukupno oko 800.000 gazdinstava. Od ovog broja, polovinu čine robni proizvođači dok ostatak predstavljaju ljudi i porodice koji deo svog prihoda ostvaruju u poljoprivredi a drugi deo u nepoljoprivrednim aktivnostima. Svi oni mogu živeti daleko bolje ukoliko postanu konkurentniji, odnosno, proizvode više i (ili) njihovi proizvodi koštaju manje.

U uslovima rastuće globalizacije i punog uključivanja naše zemlje u međunarodne trgovinske tokove, jedini put napred za našu poljoprivredu jeste izvoz. Lokomotiva izvoza, ipak, mora biti preradivačka industrija. Puno korišćenje mogućnosti koje nam nude povoljni trgovinski sporazumi vodi ovaj sektor privrede u rast na čijem putu će biti obezbeđena preko potrebna stabilnost domaćeg tržišta. Jedan od osnovnih prioriteta našeg rada ostaje uredno snabdevanje domaćeg stanovništva po cenama koje su, uslovno rečeno, fer i korektne u smislu da proizvođačima garantuju dobar prihod a građanima hranu odličnog kvaliteta po pristojnim cenama.

Zbog toga je cilj poljoprivredne politike smanjenje troškova proizvodnje.

Kao prvi korak preduzeta je mera intervencije na tržištu mineralnih đubriva, koje je poljoprivrednicima ponuđeno po paritetima 1,5 tona pšenice za jednu tonu azotnog đubriva. Na ovaj način je tržišni paritet, koji je uspostavljen pre ove mere, od 2,5 tona pšenice za 1 tonu mineralnog đubriva smanjen na odnos 1,7:1.

Kreditiranje poljoprivredne proizvodnje koje ima za cilj da olakša pristup poljoprivrednicima povoljnim finansijskim sredstvima i stimulativno deluje na razvoj finansijskog tržišta u poljoprivredi će ove godine biti povoljnije nego ranije. Krediti će biti dostupni po „ceni“ od 6% kamate godišnje, dez devizne klauzule sa rokom otplate do tri godine i period mirovanja od godinu dana. Takođe, ovim bez sumnje najpovoljnijim sredstvima na tržištu omogućen je pristup i pravnim licima a za one koji se odluče za stočarstvo gornji limit iznosi 500.000 evra.

U 2012. godini Srbija počinje strateški važan projekat navodnjavanja poljoprivrednog zemljišta. U naredne četiri godine sa 100.000 ha, koliko sada imamo obradivog poljoprivrednog zemljišta pod navodnjavanjem, doći ćemo do 1.100.000 ha. Ovo će da bude jedan od ključnih projekata za veliko povećanje poljoprivredne proizvodnje u našoj zemlji.

Povećanje proizvodnje, smanjenje troškova, povećanje izvoza, povećanje zarade koju ostvaruju poljoprivrednici, to su ostvarivi ciljevi koji će postati deo naše realnosti već u 2012. godini.

> *Povećanje proizvodnje, smanjenje troškova, povećanje izvoza, povećanje zarade koju ostvaruju poljoprivrednici, to su ostvarivi ciljevi koji će postati deo naše realnosti već u 2012. godini*

Gustavo Navaro, generalni direktor kompanije Holcim (Srbija) d.o.o.

Smanjenjem birokratije do novih investicija

● Kao jedan od značajnih investitora u Srbiji, da li je Holcim zadovoljan dosadašnjim uslovima poslovanja?

Činjenica da Holcim posluje u Srbiji već deset godina, govori o našoj stabilnoj poziciji na ovom tržištu. Međutim, to ne znači da je u Srbiji idealno poslovati. Slobodno mogu reći da trenutno u Srbiji vlada poslovna atmosfera u kojoj je sigumost u poslovanju na relativno nezavidnom nivou. Zamerki ima dosta, među kojim je svakako i spora birokratija, visoki troškovi poslovanja, na koje ne smemo zaboraviti. Svakako tu su i problemi koji godinama otežavaju funkcionisanje cementne, pa i svake druge industrije: nelikvidnost privrede, visoka stopa nezaposlenosti, siva i crna ekonomija rada. Trenutno, glavni problem privrede Srbije svakako jeste debalans između proizvodnje i tražnje, koji predstavlja strukturni izvor inflacije. Kao posledica ove povećane inflacije, dolazi do smanjenja efektivnog investiranja u srpsko tržište.

● Da li onda ima nade za stranim investicijama u Srbiji u narednom periodu?

Bez sumnje, Srbija je lider u regionu po privlačenju stranih investicija. Tome u prilog govori i podatak da je ukupan neto priliv stranih direktnih investicija (SDI) za 11 meseci 2011. godine u Srbiji iznosio oko 2,14 milijardi dolara, što je dvostruko više u odnosu na isti period prethodne godine. Takođe, da potencijala ima potvrđuje i ocena Financial Times-a da je Vojvodina četvrti region u Evropi u kategoriji efektivnosti troškova ulaganja za strane investicije. Međutim, zamrzavanje aranžmana sa MMF-om će svakako imati određene efekte na poslovanje stranih, ali i domaćih investitora.

● Šta je jednom stranom investitoru poput Holcima trenutno najpotrebnije, a da to Vlada Srbije može da učini?

Za početak, neophodno je da država obezbedi vladavinu zakona koja će važiti podjednako za sve učesnike na tržištu, počev od provere kvaliteta proizvoda, pa do provere njihovog poslovanja i plaćanja dažbina. Očekujemo da efikasnom intervencijom država ne postavlja oštre barijere o uslovima poslovanja postojećih i novih investicija. Tek tada državni zvaničnici u Srbiji mogu očekivati predviđen priliv investicija od oko tri milijarde dolara, koji su najavljivani do kraja 2012. godine.

● Kriza je pogodila i građevinsku industriju u Srbiji. Da li je trenutno stanje bolje u odnosu na 2011?

Građevinska industrija u Srbiji je već početkom godine doživela krah koji nije zapamćen još od 2002. godine. Uticaj ekonomske krize, nedostaci prirodnih investicija, neočekivani zimski period u februaru ove godine, polako uzimaju maha i ovu granu privrede dovode do krizne granice. Za razliku od prošle godine u ovo doba, do sada je zatvoreno preko 2,5 hiljada građevinskih firmi, a broj zaposlenih u ovoj oblasti seže jedva preko 70 hiljada.

● Sa kojim se problemima građevinska industrija suočava?

Veliki problem predstavljaju i narasli dugovi prema kooperantima, dobavljačima građevinskog materijala, sektoru usluga i drugim preduzećima koja su već ugašena. Svakako i povećanje rudne rente na čak 350 odsto, na početku ove godine, direktno ugrožava građevinsku industriju i njen opstanak doveden je u pitanje. Obzirom da primarni proizvođači kroz cenu svojih finalnih proizvoda ne mogu da neutrališu ovo poskupljenje, a strani investitori koji su uložili ozbiljna sredstva i ispunjavaju obaveze prema državi, prete da će se povući zbog ogromnih troškova.

● Ima li leka?

Naravno, ali da bi se srpsko građevinarstvo vratilo na put u 2012. godini, potrebno je uložiti velike napore i od strane Vlade i od strane proizvođača. Za početak potrebno je regulisati sistema PDV-a u ovoj oblasti, što će omogućiti smanjenje cena u građevinskoj industriji, a samim tim i veće interesovanje potrošača i dovesti do rasta proizvodnje. Sa druge strane, neophodno je povećati izvoz, kao i pronaći načine za privlačenje stranih investitora.

● Pored svih nedaća koje su Srbiju okupirale, kakvu 2012. očekujete?

Borbenu u svakom smislu. Činjenica jeste da ekonomski tokovi u zemlji ne ohrabruju - pad industrijske proizvodnje se nastavlja, a privrednici smatraju da će se nastaviti trend smanjene tražnje za njihovim robama i očekuju i rast cene svojih proizvoda i input-a u narednom periodu. Zato je neophodno da se država postavi na tržištu kao jedan od većih investitora sa dugoročnim projektima koji bi obezbedili neophodnu stabilnost čitavom tržištu, što je osnova za kasniji rast.

Ulaganja u Srbiju u narednoj godini zavisiće od krize u evrozoni, ali i političke stabilnosti u zemlji. Međutim, ukoliko želimo da poslovna klima u Srbiji u 2012. bude makar stepenik iznad, u odnosu na trenutno stanje, to zavisi od svih nas - od države, preko privrede, pa do samih građana.

● Da li verujete da će Biznis forum pronaći recept kako da se poboljša ekonomsko, privredna situacije u Srbiji. Koja su vaša očekivanja?

Poslovna okupljanja, a među njima svakako na prvom mestu i Biznis forum na Kopaoniku, predstavljaju odličnu priliku da predstavnici poslovne javnosti razmene mišljenja o važnim temama sa kojima se svakodnevno susreću u poslovanju i da čuju ekspertske stavove o okolnostima iz okruženja koja će obeležiti godinu koja je upravo počela. Ovogodišnje teme Foruma su odličan izbor, kada je u pitanju kreiranje opšte slike o okruženju u kome poslujemo. Pored perspektiva razvoja građevinske industrije, koja je prirodno u fokusu poslovanja kompanije Holcim, biće zanimljivo čuti i o boljicima koje nam donosi status kandidata za EU, razvojnim šansama drugih sektora (poljoprivreda, energetika), kao i o uticaju krize javnog duga u Evropi na poslovno okruženje u Srbiji.

Prazan fiskalni sporazum EU

Martin Feldštajn

Pokretačka snaga ekonomske politike na Starom kontinentu jeste „evropski projekat“ političke integracije. Taj cilj se odražava u činjenici da Evropska unija trenutno akcenat stavlja na uspostavljanje „fiskalnog sporazuma“ kojim bi se konstituisala obaveza država članica prema navodno nepovredivim gornjim granicama deficita. Nažalost, postoji velika verovatnoća da će taj sporazum predstavljati još jedan primer da Evropa podređuje ekonomsku realnost želji političara da koriste pravo da se hvališu ostvarenim napretkom ka stvaranju „još čvršće unije“.

> *Postoji velika verovatnoća da će fiskalni sporazum predstavljati još jedan primer da Evropa podređuje ekonomsku realnost želje političara da koriste pravo da se hvališu ostvarenim napretkom ka stvaranju još čvršće EU*

U poslednjih nekoliko meseci planovi o postizanju fiskalnog sporazuma brzo napreduju, budući da su od politički nepopularne „transfer unije“ preko opasnog plana o fiskalnom stezanju kaiša na kraju svedeni na modifikovanu verziju nefunkcionalnog Pakta o stabilnosti i rastu iz 1997. Sporazumom koji će se pojaviti tokom ove godine malo toga će se na kraju postići, bar kada je reč o promeni ekonomske situacije u Evropi.

Nemačka kancelarka Angela Merkel prethodno je predložila stvaranje „transfer unije“ u okviru koje bi Nemačka i druge jake države članice evrozone godinu za godinom vršile transfer finansija u Grčku i druge zemlje koje imaju probleme u zamenu za ovlašćenje da regulišu i nadziru njihove budžete i sakupljanje poreza. Nemačka javnost odbacila je ideju o stalnim transferima od nemačkih poreskih obveznika u Grčku, dok su grčki zvaničnici i grčka javnost odbacili ideju da Nemačka nadzire fiskalnu politiku njihove zemlje.

Sledeći korak je bio fiskalni plan o kojem je krajem prošle godine postignut dogovor u Briselu, kojim se potpuno odustalo od ideje o transfer uniji u korist sporazuma prema kojem će sve države članice evrozone izbalansirati svoje budžete. Prema toj šemi, svakoj državi koja je prekršila tu obavezu „automatski“ je određena finansijska kazna. Kada bi budžeti svuda bili izbalansirani, ne bi bilo potrebe za fiskalnim transferima.

Ali kako tačno treba da bude definisan zahtev za balansiranje budžeta? Jorg Asmusen, nemački član Izvršnog saveta Evropske centralne banke, u pismu koje je uputio zvaničnicima koji pregovaraju o sporazumu naglasio je da izbalansirani budžet upravo to znači. Čak i kad bi neka država pravila budžetske deficite zato što je ciklična stagnacija prouzrokovala smanjenje poreskih prihoda i povećanje socijalnih transfera, trebalo bi da se zahteva da se poveća porez ili smanji potrošnja da bi se ponovo izbalansirao budžet.

Kad bi ovi predlozi zapravo bili primenjeni, to bi imalo efekat pretvaranja sitnih recesija u ogromne ekonomske stagnacije. Recept za stvaranje budućih evropskih depresija srećom je brzo odbačen.

Sada se stiče utisak da je najverovatniji oblik fiskalnog sporazuma veoma blag sporazum kojim se zahteva da sve zemlje „izbalansiraju budžete u odnosu na privredni ciklus“. Iako bi im automatski bile određene finansijske kazne u slučaju da to ne ostvare, teško je zamisliti kako bi takav propust mogao da bude definisan u državi poput Španije. U kom trenutku bi se od Španije, čija je stopa nezaposlenosti veća od 15 odsto, zahtevalo da podigne porez i smanji socijalne transfere? Izdavanje takvog naređenja Španiji mogla bi da bude odgovornost Evropske komisije, te bi se pre radilo o političkoj odluci nego o „automatskom“ tehničkom zahtevu koji obećavaju njegovi zagovornici.

Ukoliko je ovo suština fiskalnog sporazuma koji je konačno postignut, on neće imati predvidljivi efekat na delovanja država članica evrozone. On će samo omogućiti političkim liderima evrozone da tvrde da su stvorili fiskalnu uniju, te da su samim tim približili Evropu političkoj uniji što je njihov krajnji cilj.

Međutim, fiskalna unija koja je ovako zamišljena potpuno je drugačija od onoga kako većina ljudi razume ovu frazu. U Sjedinjenim Državama, na primer, centralna vlada uzima oko 20 odsto BDP zemlje i isplaćuje sličnu sumu. Ta centralizacija poreza i potrošnje stvara automatski stabilizator za svaki region koji prolazi kroz ekonomsku stagnaciju - stanovnici pogođenog regiona šalju manje novca u Vašington i primaju više u transferima.

U evrozoni, gde su porezi i potrošnja na nacionalnom nivou, ne postoji sličan proces. Centralizovana uloga finansija u SAD omogućava svim pojedinačnim državama da rade sa izbalansiranim budžetima, koji su modifikovani samo relativno malim fondovima za „crne dane“.

Međutim, iako aktuelni politički proces u Evropi neće stvoriti jaku fiskalnu disciplinu, postoji velika verovatnoća da finansijska tržišta prisile vlade država članica evrozone da smanje svoje suverene dugove i ograniče fiskalne deficite. Budući da su privatni investitori verovali u jednakost svih suverenih obveznica evrozone tokom prve decenije postojanja jedinstvene valute, kamatne stope su bile niske u perifernim zemljama, čak i kada su njihove vlade pravile ogromne deficite u ogroman dug. Investitori neće ponoviti tu grešku jer ko se jednom opeče...

Za vlade država članica evrozone to znači da će finansijska tržišta sprovesti u delo ono što ne može da se postigne političkim procesom. Postizanje fiskalnog ugovora EU, koja god bila njegova konačna forma, predstavljaće nešto više od sporednog događaja.

Autor je profesor ekonomije na Harvardu. Bio je predsednik Veća ekonomskih savetnika bivšeg lidera SAD Ronalda Regana i predsednik Američkog nacionalnog biroa za ekonomsko istraživanje

Copyright: Project Syndicate, 2012.
www.project-syndicate.org
Danas ima ekskluzivno pravo objavljivanja u Srbiji

Vesti iz svetske privrede i ekonomije

Foto: FoNet

Smanjena tražnja za automobilima u Evropi

Većina direktora velikih auto kuća smatra da evropska industrija automobila ima kapacitete za proizvodnju 20 odsto više vozila nego što mogu da ih prodaju. Taj problem preglomaznih kapaciteta i nedovoljnog korišćenja fabrika traje već duže i predmet je različitih procena, ali se više ne može ignorisati, upozoravaju stručnjaci, koji naglašavaju da će to biti jedna od glavnih tema na ovogodišnjem sajmu automobila u Ženevi.

Prodaja vozila u Evropi ove godine pašće, kako se procenjuje, za oko pet procenata, na 12,9 miliona komada, prema podacima istraživačkog centra Automotiv, u poređenju sa 15,7 miliona u 2000.

Na evropskim poslovima finansijski manjak beleže mnoge kompanije, od Fijata, Pežo-Sitroena, Opela, Dženeral motorsa do Forda, čak i u prilici kada prodaja kola na tržištima u usponu, kao što su Kina, pomaže da kompanije posluju sa profitom i da prežive krizu. Ovogodišnje izdanje sajma u Ženevi, koji se održava od 1905. otvoriće vrata novinarima 6. marta, dok su za širu publiku rezervisani termini od 8. do 18. marta.

Evropska tražnja za automobilima smanjena je zbog pada potrošačkog poverenja koje se nalazi pod pritiskom vladinih oštrih mera štednje, zbog skoka hronične nezaposlenosti i produbljavanja evropske recesije. Pored toga, tražnja je održavana različitim merama podsticanja nabavke kola, kao šo je prodaja „staro za novo“ u 2008, u periodu prve finansijske krize, ali su od toga kasnije odustale mnoge vlade zbog nestašice kapitala.

Među zemljama koje imaju najveći broj praznih proizvodnih linija su Francuska, Italija i Španija. Analitičari IHS automobila naglašavaju da postoji previše automobila i mnogo robnih marki koje proizvode slične automobile, zbog čega bi moralo da dođe do konsolidacije na evropskom tržištu, do zatvaranja jednog broja fabrika i do stabilizacije poslovanja brendova. Evropska proizvodnja kola smanjena je sa 18,5 miliona u 2007, na 16,6 miliona minule godine, prema podacima agencije IHS automotiv koja očekuje da će montaža kola ove godine pasti na 15,5 miliona, oko 2,47 miliona manje nego što su kapaciteti za proizvodnju kola.

Kina smanjila prognozu privrednog rasta

Peking - Kina je smanjila prognozu rasta svoje privrede za ovu godinu na 7,5 odsto, a zadržala isti cilj kao i prošle godine za inflaciju, rast od četiri odsto, piše u izveštaju Vlade. Prošle godine rast druge po veličini privrede sveta je bio 9,2 odsto, ali tempo je cele godine opadao, od 9,7 odsto u prvom kvartalu do 8,9 odsto u četvrtom.

Kina je 2010. imala privredni rast od 10,4 odsto. Poslednjih nekoliko godina, ciljevi rasta koje je postavljala Vlada su redovno premašivani. Privreda Kine je počela da trpi posledice dužničke krize u Evropi - glavnog tržišta za njen izvoz i posledice slabog oporavka američke ekonomije.

Cilj obuzdavanja poskupljenja je nepromenjen od prošle godine, dok inflatorni pritisak slabi uz sporiji rast. Rast cena je iznosio 5,4 odsto 2011, ali je inflacija tokom godine opadala od 6,5 odsto u julu, na 4,1 odsto u decembru jer vlada od jeseni omekšava restriktivnu monetarnu politiku da bi podržala privrednu aktivnost. Izveštaj kaže da će neke restrikcije ostati na snazi, kao u oblasti nekretnina jer će vlada nastaviti da „reguliše cene da bi ih dovela na razuman nivo“. Vlada je najavila da je ciljani rast spoljne trgovine 10 odsto.

Kao i ranijih godina, Kina je i sada najavila da će „održavati u osnovi stabilan kurs juana“ koji glavni trgovinski partneri Pekinga smatraju potcenjenim, ali će „režim kursa biti fleksibilniji“. Centralna banka je juna 2010. uvela fluktuaciju od 0,5 odsto u odnosu na dolar.

U želji da podstakne rast potrošnje domaćinstava, Vlada želi da „obezbedi da realni prihodi i gradskog i seoskog stanovništva prate privredni rast“. Premijer je objavio i da je cilj stvaranje devet miliona radnih mesta u gradovima, dok je prošle godine cilj bio 12,21 milion novih radnih mesta.

Vlada Kine želi napredak u restrukturiranju industrije, uz „razbijanje monopola“ i a „ohrabri privatni kapital da uđe u železnicu, opštine, finansije, energetiku, telekomunikacije, obrazovanje i zdravstvo“, rekao je premijer Kine Ven Điabao. Ove reforme su uglavnom ono što je u nedavnom izveštaju preporučila Svetska banka uz konsultacije sa kineskom vladom. ***Beta***

Katar najbogatija zemlja na svetu

Zahvaljujući rastućim cenama nafte i zalihama gasa, zemlja persijskog zaliva Katar, sa 1,7 miliona stanovnika, prva je na listi najbogatijih država sveta. Katar je treći u svetu po količinama rezervi gasa, uz to je uložio ogromna sredstva u infrastrukturu i središte je brojnih multinacionalnih finansijskih kompanija.

Koristeći podatke MMF-a za 2010, prema analizama BDP-a po glavi stanovnika izraženog u kupovnoj moći u 182 zemlje Forbs je sastavio listu najbogatijih država sveta. Nakon Katara, čiji je BDP prema paritetu kupovne moći u 2010. dostigao 88.000 dolara po glavi stanovnika, drugo mesto na listi pripalo je evropskoj državi Luksemburg sa 81.000 dolara.

Luksemburg, zemlja od pola miliona stanovnika, zahvaljujući zakonima stroge bankarske tajne ima reputaciju finansijskog raja. Središte tehnologije, proizvodnje i finansija na području tržišta Dalekog istoka, Singapur, sa 56.700 dolara našao se na trećem mestu. Slede zemlje čije se bogatstvo zasniva na prirodnim resursima, prvenstveno nafti i gasu. Četvrto i peto mesto dele Bruneji i Norveška sa 48.000 dolara BDP-a po glavi stanovnika, Ujedinjeni Arapski Emirati su na šestom mestu sa 47.500 dolara. Najsiromašnije tri zemlje koje su se našle na samom dnu liste su afrička država Burundi (400 dolara), Liberija 386 dolara i Demokratska Republika Kongo (312 dolara).

Transnafta
www.transnafta.rs
Partner prirodi

Vesti iz svetske privrede i ekonomije

Pobeda Putina donosi stabilnost tržišta u Rusiji

Moskva - Pobeda Vladimira Putina na predsedničkim izborima Rusiji donosi zemlji političku stabilnost koja će dovesti do daljeg razvoja tržišta. „Pobeda Putina na predsedničkim izborima u Rusiji nudi stabilnost i vitalnost finansijskih tržišta zemlje, što će povećati priliv kapitala iz inostranstva“, prenosi agencija Bloomberg. Agencija „Quesnell Capital SA“ ocenjuje da je za strane investitore stvoren najvažniji uslov za ulaganje - politička stabilnost. Ukoliko Putin ostvari svoja predizborna obećanja o privatizaciji državnih kompanija i provede političke reforme, ruski indeksi na berzi bi ozbiljno porasli, slažu se eksperti za ekonomiju. Rusija je u 2011. ostvarila rast BDP-a od 4,3 odsto, dok je prognoziran rast za ovu godinu 3,7 odsto.

Foto: FoNet

Premijer Kenije zarađuje više od Baraka Obame

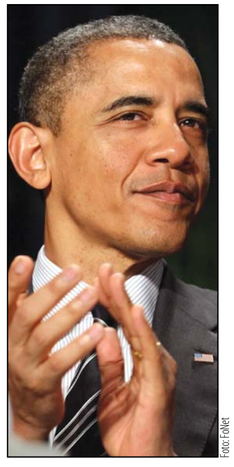
Foto: FoNet

U imućnim državama podrazumeva se da političar ima uređenu egzistenciju, ali činjenice pokazuju da bogatstvo države nema veze s bogatstvom političara. Zemlje Balkana i Jugoistočne Evrope su jako daleko od svojih partnera iz bogatih država kao što su Sjedinjene Države, Italija, Francuska i Kenija. Ipak, Kenija je tu u prednosti, jer njen premijer zarađuje više i od predsednika SAD Baraka Obame, svega 27.000 dolara više.

U imućnim evropskim državama, najbolje prolazi francuski šef države Nikola Sarkozi sa 302.000 dolara. Iza Sarkozija je njegova bliska saradnica Angela Merkel, nemačka kancelarka, koja godišnje prima 283.000 dolara. Italijanski premijer Mario Monti, koji je vrlo cenjen u Evropi zbog zasad ohrabrujućih reformi u svojoj zemlji, ne zarađuje ništa kao šef vlade, jer se tih primanja odrekao. S druge strane, zadržao je senatorsku platu od 260.000 dolara godišnje. Barak Obama u skladu sa ekonomskom moći SAD beleži primamljivih 400.000 dolara svakih 12 meseci.

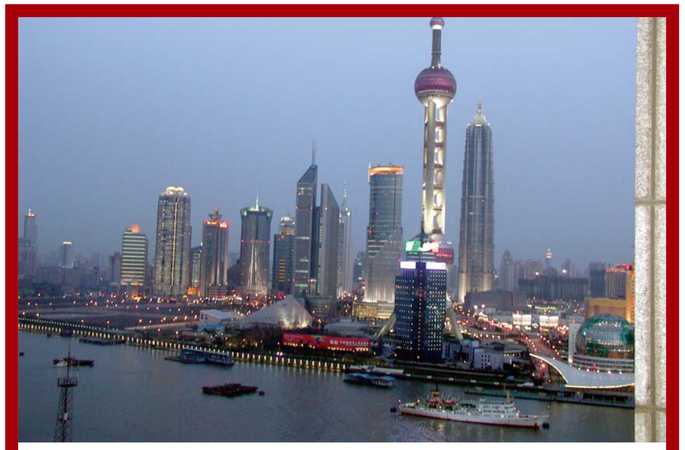

Samo kineska vozila u Evropskoj privrednoj komori

Šangaj - Evropska privredna komora u Kini izrazila je razočaranje zbog predloženog spiska za kupovinu novog voznog parka u kojem su isključivo modeli kineskih proizvođača automobila. Privredna komora EU ocenila je da je spisak u suprotnosti sa obećanjima kineskih vlasti o otvorenosti tržišta.

Osim toga, to bi uticalo i na dobit predstavništava stranih proizvođača automobila koji u Kini rade kao mešovite firme i godišnje prodaju milion vozila. Privredna komora EU u Kini pozvala je kineske vlasti da izmene spisak.

Kinesko ministarstvo za industriju i informacione tehnologije koje je i ponudilo nova vozila, prethodno je zatražilo od Komore EU da da svoje mišljenje o toj ponudi. Mnogi strani proizvođači automobila oslanjaju se na kineski privredni rast kako bi nadoknadili slabu prodaju automobila na evropskom tržištu. Jedan od glavnih izvora prihoda je između ostalog, prodaja vozila vladinim institucijama i Komunističkoj partiji.

Automobili stranih proizvođača i dalje su omiljeni ne samo među privatnim potrošačima, već i među kineskim zvaničnicima. među najvišim statusnim simbolima u toj zemlji smatraju se vozila marke „audi“ i „mercedes“. ***Beta***

Renoviranje zgrade UN ili sprečavanje humanitarne katastrofe u Somaliji?

Njujork - Za obnovu sedišta Ujedinjenih nacija trebaće dve milijarde dolara, što je više od onoga što bi bilo potrebno da se reši humanitarna katastrofa u Somaliji. Američki arhitekta Majkl Adlerstin, zadužen za sveobuhvatnu restauraciju ovog 60 godina starog kompleksa, kazao je za AP da su radovi uveliko poodmakli, uprkos dodatnim merama bezbednosti koji usporavaju radove. Adlerstin je naveo da bi radovi trebalo da budu okončani pre redovnog zasedanja Generalne skupštine UN, u septembru 2014. Inače, u UN su u januaru upozorili da je situacija u Somaliji kritična, kao i da je trećini stanovništva potrebna je hitna pomoć, a ako ona ne stigne, nastupiće velika humanitarna kriza. Mark Bouden, koordinator svetske organizacije za Somaliju rekao je da je potrebna pomoć za 4 miliona Somalaca, a UN su uputile svetu novi apel za pomoć, da je potrebno milijardu i po dolara kako bi bila sprečena teška katastrofa. Samo prošle godine u roku od tri meseca u Somaliji je umrlo više od 29.000 dece mlađe od pet godina.

Danas KOPAONIK BIZNIS FORUM 2012. • Urednik: Aleksandar Milošević • Priredili: Marija Kojčić, Rade Radovanović • Prelom: Branislav Bešević

imlek
Moja Kravica
jogurt
...nikada bolja
imlek